

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP. 59-88

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadóért felelős: Rubinek Gyula az OMGE. igazgatója.
Feladó szerkesztő: Buda Barna.Szerkesztőség:
Budapest, IX., Köztelek-utca 8.
Kiadóhivatal:
Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

VIII. országos gazdakongresszus Pécsen.

A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége a folyó évi pécsi országos gazdasági és ipari kiállítás kapcsolatában f. év szeptember hó 3-án és 4-én Pécsen országos gazdakongresszust fog tartani.

Amidőn a magyar gazdaközönseget a Pécsen megtartandó VIII. országos gazdakongresszusban való részvételre ezennel meghívjuk, egyúttal felhívjuk figyelmét a pécsi kiállításra is, amelynek kapcsolatában szeptember 2-7-ig fog az élőállatkiállítás is megtartatni, amely a Dunántul magas színvonalon álló állattenyésztést fogja bemutatni s így a kongresszuson résztvevő gazdáknak a tanulmányozásra kiváló alkalmat fog nyújtani.

A kongresszus az egész magyar gazdaközönseget érdeklő oly fontos kérdéseket fog tárgyalni, hogy kívánatos, miszerint a gazdaközönség minél nagyobb számban vegyen részt már csak azért is, hogy ezzel is nyilvánítsa a kongresszus tárgyalásai iránti érdeklődését és sulytadjon a kongresszusi határozatoknak.

A kongresszusi jelentkezések a lakás biztosítása végett is legkésőbb f. évi augusztus hó 20-áig eszközözlendők Szilassy Zoltán kongresszusi főtitkárnál (Budapest, IX., Köztelek-utca 8.).

VIII. országos gazdakongresszus szervezete.

Elnök: Desseffy Aurél gróf a főrendiház elnöke, az OMGE. ügyis mint a G. E. O. Sz. elnöke.

Társelnökök: Pallavicini Ede ögróf, az OMGE. alelnöke,

Ország Lajos, a Baranyamegyei Gazd. Egyesület elnöke,

Esterházy László gróf, a Fehérmegyei Gazd. Egyesület elnöke,

Hunkár Dénes, a Veszprémmegyei Gazd. Egyesület elnöke.

Somssich Andor, a Somogy megyei Gazd. Egyesület elnöke.

Főtitkár: Szilassy Zoltán orsz. képviselő, a G. E. O. Sz. titkárja.

Titkár: Förster Jenő, a Baranyamegyei Gazd. Egyesület titkárja.

Rendező-bizottság.

Elnök: Pallavicini Ede ögróf, az OMGE. alelnöke.

Tagok: Baranyai Géza, a Komárom megyei Gazd. Egyesület alelnöke,

Bauer Ottó, a Sopronmegyei Gazdasági Egyesület elnöke,

Bernát István dr. orsz. képviselő, a Magyar Gazdaszövetség igazgatója,

Emőd József orsz. képviselő, földbirtokos,

Hertelendy Ferencz főrendiházi tag, a Zalamegyei Gazd. Egyesület elnöke,

Hoyos Miksa gróf, a Somogy megyei Gazd. Egyesület alelnöke,

Jeszenszky Andor, a Tolnamegyei Gazd. Egyesület elnöke,

Kálmán Rudolf főispán, a Komárom megyei Gazdasági Egylet elnöke,

Lippay Géza főispán, a Györmegyei Gazd. Egylet elnöke,

Matta Árpád dr. földbirtokos,

Meskó Pál, a Magyar Gazdaszövetség titkára,

Ország Lajos, a Baranyamegyei Gazd. Egyesület elnöke,

Rainprecht Antal jószágkormányzó,

Rimler Lajos jószágigazgató, Mosonmegyei Gazd. Egyesület alelnöke,

Széchenyi Aladár gróf főrendiházi tag, földbirtokos,

Széchenyi Viktor gróf főispán.

Előadó: Szilassy Zoltán orsz. képviselő, a G. E. O. Sz. titkára.

Tárgysorozat.

Első nap, szeptember hó 3-án.

Délelőtt 10 órakor: Zselénski Róbert gróf előadása: A tőzsdereformról.

Délelőtt 11 órakor: Rubinek Gyula előadása: A mezőgazdasági érdekképviseletről.

Második nap, szeptember hó 4-én.

Délelőtt 10 órakor: Mailáth József gr. előadása: Az agrárprogramról.

Délelőtt 11 órakor: Hensch Árpád előadása: A mezőgazdasági üzemek átszervezésének szüksége és feltételeiről.

A kongresszus ügyrendje.

A kongresszus címe:

VIII. Országos Gazdakongresszus Pécsen, 1907 szeptember 3. és 4-én.

A kongresszus irodája.

A kongresszus irodája a „Köztelken“ (IX., Köztelek-u. 8.), az „Országos Magyar

Terményeinket értékesítsük

a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V. ker., Alkotmány-utca 31. szám.

utján.

Délvidéki gazdáink forduljanak ez-irányban a köztelékünkben működő Dél-magyarországi Mezőgazdák Szövetkezetéhez Temesvár, Losonczi-tér 8.

Gazdasági Egyesület" palotájában működik, Minden, a kongresszust érdeklő levelezés e címre intézendő.

A kongresszus tagjai, azok jogai és kötelezettségei.

A kongresszus tagja lehet mindenki, akit a rendező-bizottság tagul felvesz.

A kongresszusi tagdíj személyenként 6 korona, amely összeg a jelentkezéssel egyidejűleg, de legkésőbb augusztus hó 20-ig az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” pénztárához (Budapest, Köztelek) beküldendő.

A tagoknak jogukban áll az üléseken részt venni, melyeken tanácskozási és szavazati joggal bírnak, igényt tarthatnak a tagok részére kieszközölendő vasúti és egyéb kedvezményekre és a kongresszus kiadványaira. A kongresszusi tagsági jegy a kiállítás ingyen látogatására jogosít. A kiadványok azonban csak azon tagoknak küldetnek meg, valamint csak azok részeseülhetnek a kedvezményekben, akik a tagsági díjat augusztus hó 20-ig befizetik.

A rendező-bizottság a kongresszusi tagok részére lakásokról is gondoskodik. A lakás iránti kívánságot a kongresszusi tagsági bejelentéssel együtt legkésőbb augusztus 20-áig kell kifejezni, hogy a lakás biztosítható legyen.

A kongresszus szervezete.

A kongresszus élén a földmivvelésügyi miniszter Ó Nagyméltósága mint diszelnök áll, aki külön e célra kiküldendő bizottság által lesz a diszelnökség elfogadására felkérendő.

Áll továbbá az elnökségből s a titkárokból, kiket a rendező-bizottság javaslata alapján a kongresszus tartamára a kongresszus közfelkiáltással megválaszt.

Az elnökség áll egy elnök és négy társelnökből. Az elnök akadályoztatása esetén az egyik társelnök vezeti az ülést.

Az elnök gondoskodik a kongresszusi jegyzőkönyvek hitelesítéséről és közhirretételéről, a szükséghez képest kinevezi a jegyzőkönyvvezetőket, szóval gyakorolja az elnöki jogokat.

A kongresszus a szükséghez képest saját kebeléből az alakuló ülés alkalmával bizottságokat küld ki a kongresszus tárgysorozatába felvett kérdések tárgyalására, melyről a bizottság a kongresszusi záróülésen jelentést tesz.

Tanácskozási rend.

1. A kongresszus teljes ülésein a kongresszus elnöke, az osztályok ülésein pedig a társelnökök vezetik a tanácskozást.

2. A felszólalni kívánók a jegyzőkönyv vezetőjénél jelentkeznek és csak a jelentkezés sorrendjében igényelhetik a szólásjogot.

3. Minden felszólaló, az előadók kivételével, egy és ugyanazon kérdésben csak egyszer és legfeljebb 10 percet vehet igénybe.

4. A tárgyalandó kérdéseket az előadók vezetik be és beterjesztik határozati javaslataikat. Az előadás tartama legfeljebb 40 perc. Az előadó a zárzó jogával élhet.

5. A tárgyalások folyamán minden indítvány vagy módosítás írásban, a benyújtó nevének feltüntetésével a jegyzőkönyv vezetőjének adandó át.

6. A kongresszus szavazás esetén szóföbbséggel határoz. A szavazatok egyenlő megoszlása esetén az elnök dönt.

7. Az osztályok befejezvének munkálataikat, az ott elfogadott határozati javaslatokat az osztályjegyzők a kongresszus

záróülése elé terjesztik, amely a javaslatok elfogadása felett vita nélkül dönt.

Budapest, 1907 június hó 16.

A pécsi VIII. Országos Gazdakongresszus rendező-bizottsága nevében:

Pallavicini Ede örgróf s. k.

elnök

Szilassy Zoltán s. k.

főtítkár.

Egyről-másról.

(A cukor surtaxe. — A szerb provizorium meghiusulása.)

Az angol kormányának a cukorkiviteli prémiumok megszüntetésére indított akciójából kifolyólag 1902. évben ült össze Brüsszelben a nemzetközi cukorkonferencia, mely hosszas tanácskozás után ugyanezen év szeptember 5-én kimondta a cukorprémiumok törlését. Az egyezmény célja, mint tudjuk, az volt, hogy a nemzetközi verseny szabályozásával a cukor-repatermesztést egészségesebb alapokra fektessék. A konferencián résztvett állam képviselői, Oroszország kivételével, egyhangulag elfogadták a konferencia határozatát, mely szerint az egyezményhez hozzájárult államok sem nyílt, sem titkos cukorkiviteli prémiumot nem alkalmazhatnak és a külföldi cukorbevétel ellen legfeljebb 6 koronáig terjedhető vámmal védekeznek. Az egyezményt 5 év tartamára kötötték meg s így az 1908-ban lejár. Az egyezmény lejáratát előtti való egy évvel újítandó meg, ha kilépési szándékát senki be nem jelenti, ugy egy esztendőre automaticae meghosszabbodik.

A brüsszeli konferencia megállapodását annak idejében cukoriparunk konsternálva vette tudomásul, de viszont örömmel üdvözölte a gazdaközönség, mert remélte, hogy a közvetlen és közvetett prémiumok eltörlésével biztosabb és egészségesebb alapokra lehet fektetni tultengelt hazai cukoriparunkat. A konvenczióhoz való hozzájárulásnak azonban részünkről az a feltétele

TÁRCZA.

A szelid szarvas.

Irtá: Bársony István.

A Vértes alján történt, egy olyan községben, amelynek a lakószáma Bajorországból származtatják az őseiket s ámbár elég jó magyarok a szívökökkel, de nyelvökökkel bizony még ma is jobbara dajcsolnak.

Az egész községben csak svábok laktak s még a kovács is sváb volt; a sánta Girgl Hanzi, aki éppen azért lett mesteremberré, mert a mezei munkára a lába miatt alkalmatlan vala. Ott ügyeskedett Hanzi folyvást a műhelyében és minthogy az ilyen falusi mesterembernek tulajdonképpen nemcsak a maga szakmájához kell értenie, tehát kontárkodott a mi kovácsunk egyebekben is; például konyított a lakatosághoz, a bognársághoz, sőt a kádársághoz is, mert miközben a hordókat abroncsolta, akárhányszor új dongát kellett egyikbe másikba tennie a régi korhadt donga helyett. A bognársággal meg éppen nagy rokonságot tartott; hisz ahány beteg szekér volt a községben, valamennyit őhozza vitték „reparaturába”.

Igy aztán nem csoda, hogy amikor egyszer az uradalmi tiszt ur azzal jött hozzá, hogy: „No Hanzi, maga ezermester, csinálhatna nekem egy Szent László szekérét” — Hanzi nem azt felelte, hogy ő nem ért ahhoz, hanem hogy ugyan mi az.

Az intéző azután megmagyarázta neki, hogy az olyan kétkerekű alkalmatlanság, vulgo: talyiga; de nem tolni kell, hanem valami állat húzza, még pedig ebben az esetben egy szelid szarvas.

Hanzi nagyot nézett. Szarvaas?! — ismételte csudálkozva. — Iszen a szarvas nem ló; — das is' a Hirsch!

— Persze, hogy „Hirsch”. Eppen azért kell a talyigának könnyűnek, ügyesnek, helyesnek lenni, hogy „pásszoljon” ahhoz a szép állathoz.

Hanzi megcsóválta a fejét. — Hm., hm! no jól van. — Meglesz a — hogy is mondják...

— Talyiga — segített neki az intéző és elmagyarázta, hogy milyen legyen a szarvas-alkalmatlanság. Kosár, amibe az ülés kerüljön, van hozzá, még pedig finom. Azt találtak a padláson, sőt még két igen jó régi hintó-kereket is; csak a többit kell megcsinálni, kivált a kettős rudat, ami közé a szarvast fogják. Hogyha sikerül, nagyszerű lesz. Külön áldomás jár ki érte a munkabéren kívül.

Hanzi lelkesedett. — Meglesz, még a héten meglesz — mondta, minthogy hétfő volt és a szombattal együtt teljes hat nap állott rendelkezésére. Hanem...

— Mit hanem? ki vele.

— Látni szeretnék azt a szarvas — mondta Hanzi hiányos magyarsággal. — Milyen magasan legyen a rud, meg hogy milyen hosszú legyen?

— No ennél nincs könnyebb Hanzi mester. Öljön fel hamar a szekereimre, kimegyünk a pusztára, a parkba; ott mértéket vehet a szarvasról.

Ugy is történt. A sváb kovács odatípett a magas korlátos kerítéssel körülvett szöglethez, ahol a szarvas hűsölt s nagy virtusosan bemászott hozzá a léczek között.

A szarvas meglehetősen fejlett tizes bika volt; vadorzók hurkában akadt meg, úgy került fogásba, ahol egyszer már az agancsát is elhullatta; tehát lassankint módjában lehetett megszokni az embert. Amikor a fejdíszét elvesztette, fegyvertelensége tudatában úgy olgyávásodott, hogy még tenyérből is evett; azután jódarabig a puha új agancsát feltegette s a világot sem garázdálkodott. Igen jámbornak mutatkozott. Persze meg is szokta az ápolóit, meg azokat, akiket mindennap látott; méltán tarthatták szelidnek. Az intéző ur tehát elhatározta, hogy meglepi a fiacskáit a ritka szarvasfogattal; mire a nagy szüneti időre hazakerülnek, már be is gyakorolja a szarvast a szerepébe.

Mondom, Hanzi bebújt a ritkás lécz között és közeledett a szép állathoz, aminőt ilyen közletről még sohasem látott. Azzal a tervvel foglalkozott, hogy megsimogatja; a szarvas eközben magasra emelt fejével, előre csapott füffel, feszes testtartással fordult feléje, aztán hirtelen egyet gondolt, neki ugrott Hanzinak, aki Szent Pétert emlegetve iszkolt visszafelé és amint átvette magát a lécz közén, a biztos helyen elterpeszkedett a földön, mint a béka.

— Ez szelid szarvas? — kérdezte az intézőt megbotránkozott ábrázattal.

— Persze, hogy az, — csak magát nem ősméri.

volt, hogy a hazai cukorfogyasztás a magyar cukortermelésnek biztosítottassék.

E végből a magyar és osztrák kormányok még 1903-ban úgy egyeztek meg, hogy mindkét állam a saját területén fogyaszssa a finom és nyers cukrot, ennek az elvnek végrehajtása céljából pedig mindkét állam saját területén kontingentálta a cukorfogyasztást. Nálunk a cukorfogyasztás egyedi felosztásáról szóló 1903. évi II. t.-cz. tényleg biztosítani igyekezett a magyar fogyasztásnak azt a körülbelül 350,000 métermázsát kitevő cukormennyiséget, melyet eddig az osztrák gyárosok helyeztek el nálunk. Ebbe a megoldásba cukoriparunk is bele-nyugodott. Amde a brüsszeli nemzetközi konferencia az egyezménybe ütközőnek jelentette ki az állam által történő egyedi felosztást, minél fogva új megállapodás vált szükségessé.

Hosszas tárgyalás után a két állam kormánya arra a megállapodásra jutott, hogy behozzák a cukor pótdíját a surtaxeot, mely finomított cukor után 3:50 K, nyers cukor után 3:20 K-ban állapított meg q.-ként. Miután a két állam cukortörvényei egyértelműleg úgy intézkednek, hogy az állami adókat a termelt cukor után a termelési helyen, vagyis a gyárban vetik ki, a kormányok abban állapodtak meg, hogy a surtaxeot mindkét állam pénzügyi közegei a helyszínen szedik be az átszállítandó cukor után és ezen összeget utólag kölcsönösen átutalják. Ezt a surtaxeot életbe nem léptették, nálunk azonban fentartással éltek és a surtaxeot elejétől kezdve jegyezték.

Most a cukoregyezmény meghosszabbítása miatt megint összeült Brüsszelben a nemzetközi cukorbizottság. Az új egyezményt, amelynek megalakításán most fáradoztak, szintén 5 évre tervezik. Magyarország képviselője azonban a konferencián kijelentette, hogy az egyezményhez csak abban az esetben járul hozzá, hogyha Magyarország Ausztriától az 1903. évi megállapodás értelmében kivezett 3:50, illetve 3:20 cukor surtaxeot szedheti, illetve ezt a konferencia nem kifogásolja. Amennyi-

ben a surtaxe szedésére vonatkozó kívánságunk ellen a cukorbizottság, illetve az itt képviselt államok kifogást emelnének, Magyarország a cukoregyezményben többé nem venne részt. Körülbelül ez a lényege a magyar képviselő álláspontjának, amelyet tényleg jegyzőkönyvbe is foglaltak.

Részünkről feltétlen helyeseljük a magyar kormánynak képviselője által kifejezésre juttatott álláspontját. Mert miután az egyezményhez való hozzájárulással a cukorkivitelről ugyszólván lemondottunk, cukoriparunknak egyenesen léteérdeke, hogy számára legalább a hazai fogyasztás biztosítva legyen. És hogyha ezt a jogos érdekünket a brüsszeli konferencia nem akceptálja, akkor sokkal inkább megfélekedneinknek az, hogyha kilépünk a konvenczióból, semhogy cukoriparunkat a fejlettebb osztrák ipar szabad versenyének szolgáltatva ki, annak védelmét még a belpiaczon is teljesen feladjuk.

A magyar kormány képviselőjének előterjesztése természetesen összefüggésben van a ki-egyezési tárgyalásokkal is, amennyiben a ki-egyezési kérdések komplexumában helyet foglal a cukorpótdíj kérdése is és kétségtelen, hogy a surtaxe szedésére vonatkozó megállapodást a magyar kormány realizálni kívánja. Biztosított kellett szereznie tehát afelől, hogy ennek a megállapodásnak a realizálása ellen az egyezményben résztvevő hatalmak nem emelnek-e kifogást. A „N. F. P.” legutóbbi értesülése szerint a konferenciának Magyarország kívánságához való hozzájárulása biztosítva van, miután a konvenczióban érdekelték nem emeltek kifogást az ellen, hogy Magyarország az osztrák cukorra pótdíjat vessen ki. A magyar cukortermelésnek tervezett védelme tehát mindenestre realizáltnak fog, akár létre jön az új egyezmény, akár nem.

Hivatalos jelentés szerint a Szerbiával ideiglenes kereskedelmi egyezmény létrehozása érdekében folytatott tárgyalások véglegesen meghírsul-

tak és így az 1905 december hava óta húzódo változatos és sokszor megszakított alkudozás eredménytelenül végződött. A szerb megbízottak ugyanis feltétlenül ragaszkodtak egy jelentékeny élőállatbehozatali kontingensnek, továbbá a hus-behozatal és állatátvitel korlátlanágának megállapításához, ami ellen azonban az osztrák és főleg a magyar megbízottak erőiesen állást foglaltak. Minthogy a szerbek sehogysem akartak engedni merev álláspontjukból, az ellentétek áthidalása lehetetlennek bizonyult. Ennélfogva a július 27-iki utolsó tárgyaláson jegyzőkönyvet vettek fel az eddigi tárgyalások eredményéről és elhatározták, hogy szeptember derekán újból megkezdik a tárgyalásokat, még pedig akkor már nem provizorium, hanem végleges kereskedelmi szerződés előkészítése céljából. Egyelőre tehát változatlanul érvényben marad a szerb állat- és husbehozatali eltiltó határozat és a kölcsönös kereskedelmi forgalomban továbbra is az autonóm vámtarifa tételei alkalmaztatnak.

Már lapunk egyik legutóbbi számában kifejezést adtunk ama meggyőződésünknek, hogy a szerb provizorium létrejöttéről világgá kürtölt merész szerb ábrándok megvalósulását kizártnak kell tartanunk s most annál nagyobb örömmel és meglepéssel vesszük tudomásul következetesen elfoglalt, számtalanszor hangoztatott álláspontunknak és mezőgazdaságunk nagy jelentőségű érdekeinek kétségtelen diadalát. Mert bár egyelőre csak fegyverszünetről van szó és ősszel lesz a döntő ütközet, bizunk benne, hogy mezőgazdaságunknak jogosult érdekei abból is sértetlenül fognak kikerülni. Most sem mulaszthatjuk el azonban meleg elismerésünket nyilvánítani amaz illetékes egyéniségek iránt, akik az eddigi tárgyalások során — minden ellenkező erőfeszítés és intrika dacára — következetes erélyvel képviselték a magyar mezőgazdaság érdekeit. Addig pedig, míg ez a kérdés ismét napirendre kerül, arra hívjuk fel az illetékes körök figyelmét, hogy az állategészségügyi határozatnak lehetőleg szigorú alkalmazásáról és a jelenleg, kivált Horvát-

— Nem bizony, hagyta helyben Hanzit. Már csak egy mérték nélkül csinálom a rudat. Ugyis eleget tapasztaltam.

A rud aztán elkészült, ámbar némi késedelemmel. Lassan folyt a munka, minthogy egyéb dolog is akadt, amit közben végezni kellett; de meg nagyon ki akart tenni magáért a derék kovácsmester és minden ügyességével furt, faragott, kalapált, pántolt, szögelt, sőt a végén még festett is. Meg lehetett nézni a munkáját, mire készen lett vele. Olyan szép talyigája még magának szent Lászlónak se igen lehetett.

Mialatt a talyiga készült, az intéző ur se volt rest; „trenoizta” a szarvast. — Hámat szerzett neki valami újmódi formára, hogy minél kevésebb szij meg kötél érintse a remek állat testét, mert így is elég ideges volt, minden szelidsége mellett. Nem volt könnyű feladat, megszoktatni vele a számára készült hámat, amitől eleinte szörnyen riadozott. De a sós kenyérke lassankint lecsillapította; s amikor már nyugodtan tűrte az újfajta rabságot, egyszer csak meghozta ám a sánta kovács a talyigát is.

Eppen vasárnap volt és a községbeliek, akik már hallották, hogy miben munkálkodik Gírgl Hanzit, valóságos proceszsióval vonultak ki övele együtt a pusztára. Mindenki kíváncsi volt, hogy ugyan mi lesz ebből; hogyan fest majd a szarvasfogat: mit szól a szelid szarvas ehhez az egész komédiához.

Az intéző ur véletlenül nem volt odahaza, hanem a felesége nagyon megdicsérte Hanzit, hogy milyen ügyesen végezte a dolgát. Asszony-ésszel mindjárt el is határozta, hogy azon melegében megtartja a főpróbát; van itt most egy sereg ügyes ember, aki segít befogni a szarvast, hadd szokják a talyigához minél előbb.

A svábok — hallván, miről van szó, — szíves készséggel neki gyűrköztek és mentek a szarvasért, a parkba.

A kocss rátette a nyugtalankodó állatra a hámat s a gyeplővel próbálta volna kormányozni, hogy odaterelje a főépület elé, ahol a talyiga volt. Hanem a szarvas sehogysem akart engedelmeskedni. Utóljára is belekapaszkodott egy féltucat sváb, elkezdtek ölegetni, biztatni, vonszolni, amíg végre sikerült annyira menniök, hogy odavitték a talyiga elé.

A nagy próba előtt levő a Szent László szekeren már akkor rajta ült a sánta kovács, Gírgl Hanzit, aki mindenképpen ügyeskedni akart s kijelentette, hogy a saját művén először ő kocsikázik.

A szelid szarvast addig sanyargatták a többiek, amíg aztán valahára sikerült beeröltetniök a két rud közé. Ott hamarosan beakasztották az istrángját és amikor Hanzit a gyeplőt a kezébe kapta, elkiáltotta magát: „los lassen!”

Abban a pillanatban elugrottak a svábok a szarvas mellől, a megrémült állat pedig nagyot szökött és ragadta magával a talyigát, a sánta kovácsal egyetemben.

— Hurrá! — ujjongtak a nézők, amikor látták, hogy Hanzit minden erejéből markolászta a gyeplőt, a szarvas pedig röpül.

A kovács, akinek a fejéről leesett a kalap, meg akart állni, de nem lehetett. A szarvas ragadta a nyitott kapu felé és akik az udvaron voltak, csak azt látták két másodpercz mulva, hogy a talyiga neki megy a kapufélfának s a következő pillanatban annyira darabba szakad, ahányból állott. A tengely kettépattant, a két kerék kétfelé röpült, a kovács a kosárral együtt belebukfenczezett az árokba, a szarvas pedig a rajta csüngő rudrészekkel átugorja az árkot és vad iramlással száguld az erdő felé.

Egy percz alatt szerte foszlott a merész álom: a szelid szarvasnak leigáztatása. Az árok-ból nyögve mászott ki Hanzit és szörnyen sántított a másik lábára is. A fején hirtelenében két olyan göcs nőtt, mint egy-egy jókora krumpli.

A talyigát alig birták összeszedni, a szarvas pedig eltűnt. A rud meg a hám lepótyogott. Azt a nyomán meg is találták az erdő szélén, ahol a bokrok lehúzták róla.

Mire az intéző megjött, a svábok mind hazaszéledtek, Hanzit járt köztük legelő a sánta lábával és dagadó fejével.

Még a talyiga árát se kérte. Azóta is szokik, ha az intézőt látja, akinek a szelid szarvasával ilyen furcsa kocsikázást rendezett a magacsinálta Szent László szekeren.

országokon keresztül, vigan folyó állatcsempészetnek meggátlásáról sürgősen gondoskodjanak, mert a magyar állattenyésztésnek csak ugy lesz valóban haszna a határzáról, ha a balkán állatvészek behurcolását a lehetőség határáig sikerül meggátolnunk.

A provizorium kudarcza belgrádi hírek szerint előreláthatólag részleges vagy esetleg teljes kormányválságot fog előidézni Szerbiában, mert egész Szerbia alig várja már a magyar-osztrák monarchiával folyó vámháboru végét és a régi kereskedelmi összeköttetésnek helyreállítását. Nagyban hozzájárul ehhez az a körülmény is, hogy Szerbia jelentékeny anyagi áldozattal járó kísérletei a szerb kivitelnek Magyarország-Ausztriától való emancipálására nem jártak eddig a kívánt eredménnyel s főleg a szerb nép főjövdelemforrását képező marha- és sertés-kivitel akadtt fenn a határzár óta, mert egy ország sem kér a megfertőzött szerb állatállományból. Mindaddig nem számoltak eléggé a szerbek a megváltozott viszonyokkal és sem állategészségügyük alapos rendezéséről, sem mezőgazdaságuknak más irányu fejlesztéséről nem gondoskodtak kellőképpen. A jelenlegi szerb közhangulat azonban remélni engedi, hogy a szerb intézőkörök is belátják a változott gazdasági körülményekhez való alkalmazkodás szükségességét és akkor — a megnyilatkozó közóhaja való tekintettel — lehetséges volna olyan kereskedelmi szerződést kötniök monarchiáikkal, amely egyrészt számolna Szerbia gazdasági érdekeivel, másrészt a mi ipari kivitelünk érdekeivel is, de mindamelltt nem követelné a mi nagy fáradsággal és költséggel felvirágoztatott állattenyésztésünknek áldozatul dobását, amire természetesen semmi áron sem vagyunk hajlandók.

Mint már ismételtlen hangsúlyoztuk: egyáltalában nem vagyunk ellene a Szerbiával való békés megegyezésnek, sőt kívánatosnak is tartjuk azt iparunk és Balkán-politikánk szempontjából, csupán egy conditio sine qua non-t fűzünk ezen álláspontunkhoz, t. i. állattenyésztésünk érdekeinek teljes és feltétlen biztosítását, ami nélkül semmiféle megegyezéshez hozzá nem járulhatnánk.

Ismételtlen kifejtettük már lapunk hasábjain, hogy a jelenlegi hus- (nem állat-) drágaságnak nem a határzár volt az előidézője s nem is a határzár megszüntetése volna az orvosszere, másrészt hogy a husdrágaságnak, mely az állatárakkal egyáltalában nincs arányban, nem a gazdák az okai, hanem más körülmények, elsősorban a közvetítő kereskedelem helytelen szervezete, melyen lehet is, kell is sürgősen segíteni. Amidőn tehát ismé-

telten tiltakozunk a husuzsora vádja ellen, egyuttal megállapítjuk azt a kétségbevonhatatlan igazságot, hogy mezőgazdaságunknak mulhatatlanul szüksége van a jelenlegi állatárakra, amelyek alul az állattenyésztés nem volna többé jövdelemző, már pedig a mai viszonyok között nagyon is reá van utalva a gazda az állattenyésztés jövdelemére. Azonban reá kell mutatnunk arra a tényre is, hogy a fogyasztás jogosult igényei összeegyeztethetők mezőgazdaságunk érdekeivel és a jelenlegi állatárak mellett igenis lehetségesek jóval olcsóbb husarak, amelyeknek elérésére magunk is törekszünk.

A szerb állatbehozatalnak azonban elvi ellenségei vagyunk állategészségügyi okokból s hiába vetik szemünkre, hogy az állategészségügy érdekeit a népesség érdekei elé helyezzük, joggal mutathatunk rá ama tényre, hogy a rendezett állategészségügy igenis nagy fontosságu a népesség egészségügyére is, de továbbá semmi sem áll annak útjában, hogy hazai állattenyésztésünknek okszerű továbbfejlesztése által rövid időn belül egyáltalában fölöslegessé tegyünk minden állatbehozatalt és nagy áldozatok árán rendezett állategészségügyünk veszélyeztetése nélkül kielégíthessük a hazai fogyasztásnak még egy fokozódó igényeit. Állattenyésztésünknek ily mérvű fejlesztése azonban csakis kellő védelem mellett lehetséges, amelyet joggal követlünk állattenyésztésünk részére, hogy a hazai fogyasztást e téren is a hazai termelésnek biztosíthassuk.

ÁLLATTENYÉSZTÉS

Sertésenyésztésünkről.

I.

Gondolom, ez helyesebb czim, mint amelyet Möriz Pál barátom alkalmazott, irván a „sertés-vész meggátlása“, mert hisz ha egy gátat jól építünk, az biztos eredményeket mutat fel, míg én a magam módszerét, de azt hiszem, hogy ő is a magáét, bármily precizen is vitéssék keresztül, csalhatatlannak nem tarthatjuk.

Tapasztalataim alapján épp úgy, mint ő, illetékesnek tartom magamat hozzászólni a kérdéshez, mert azon kevesek közé tartozom, kit a sertésvész csak egyszer látogatott meg, dacára annak, hogy 1890 óta sertésállományom százon alul csak hónapokra apadt, de sokszor felülmulta a háromszázat.

Sertésvész nálam 1898. év január havában volt, miután a földmivelésügyi kormány által rendelkezésemre bocsátott kőbányai állatorvosok egész állományomat szérummal beoltották novemberben. Nem találok összefüggést az oltás és a két hó mulva bekövetkezett vész közt, mert ha találnék, akkor sem tudom kárára vagy hasznára írjam-e, mert ha okolom, hogy elhozták

a vészt, nem zárkozhatnám el dicsérőleg említeni fel, hogy 8%-kal kilábaltam. Beoltottak ugyanis 92 darab idős koczá, kant és magnak hagyott süldőt és körülbelül 170 darab eladó $\frac{3}{4}$ éves. Ezen süldők karácsonykor eladódtak s a hizlaldatulajdonos azt mondotta róluk, hogy majd mind elpusztultak, de később egy alkalmazottja úgy beszélt, hogy 1000 darabból 350 megmaradt és abban nagy rész a tölem vett volt. Nem időzöm ezen ellen nem őrizhető süldőknél, de az egész bizonyos, hogy a nálam maradt 82 darab kivétel nélkül megkapta a vészt és pedig felénél több igen súlyos alakban, úgy, hogy a felbugatott 52 kocza, bár mind 6—7-et szült, de egyet sem bírtak a malacok közül két hetes koráig felnevelni. Elhullás csak nyolc volt, azonban másfél év sem volt elég, hogy a malacozással némileg rendezőjőjek.

Ezen idő óta már 10 év telt el, nálam sertésvész nem fordult elő sem a kordában, sem abban a 10—20 hizó közt, mit részint a ház számára, részint eladásra hizlakok. Malacokat igen változó áron adtam el, néha 8 hetes korban, majd másfél évesekként, amint vevő akadtt és a tartásviszonyok indokolták.

Meg kell jegyezmem, hogy amennyire a malacok későbbi sorsát megtudtam, soha nagyobb veszélés nem fordult elő s ebből kifolyólag előszeretettel veszik malaczimait, dacára, hogy mint a későbbiekből kitetszik, sok más ok miatt nincs állandó vevőm.

Ezek előrebocsátása után szivesen haladok azon az utmutatáson, melyet Möriz Pál barátom felállított, kifejtve, hogy miben értek vele egyet, miben nem, azt megindokolva, végül pedig előadom azokat a dolgokat, miket ő figyelmen kívül hagyott, de az én nézetem szerint döntő súlylyal bírnak.

II.

Möriz Pál tenyészanyagul olyant ajánl, mely átvészelt csapatból való, de mely mint egyed nem volt benne. Én, miután az én koczáim benne voltak és kanokat lehetőleg átvészelteteket szereztem be, másnak is ezt ajánlom, de azért e pontot, mint nyílt kérdést szeretem látni.

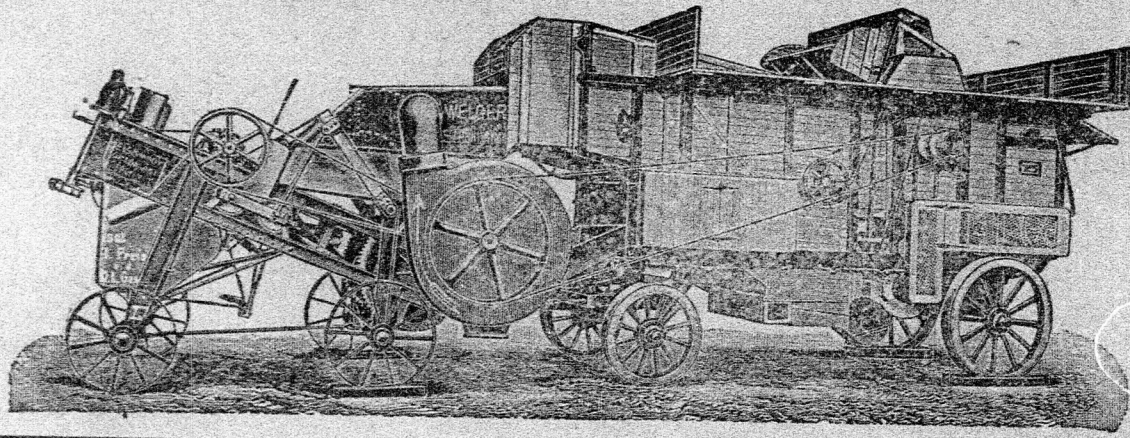
Neki adok abban igazat, hogy a sertés legeljen, sok nedves takarmányt kapjon, mint lóherét, luczernát, répát, murkot, mert bizony abban az időben, mikor a süldő kilogrammját 29 krajczárért adtam el magam is, erre szorítottam őket, de azt, hogy ezen vizenyős takarmány mellett ne tartsuk jó erőben szemmel, nem írom alá. Mikor a sertés ára felment, elkezdtem kétszer malacoztatni és trájbolni, úgy, hogy 8—9 hónapos süldőim elérték párban a 100—140 kilogrammot, 7—8 hónapos kanok és 8—12 hónapos koczá, a csapat kiválasztottjai tenyészembe vétettek. Ezt csak nagyon bő kukoricza, árpa és zab adagolással lehetett elérni, de biz azért sertésvész nem okozott.

Nagyon tisztában vagyok azzal, hogy a sok járás a legelőn és nedvdus takarmányok etetése mellett sok abraktakarmányanyag-pazarlással jár, na de ez az 50—75 krajczáros süldő és 5—6 forintos tengeriárak mellett nem jön számításba. Tapasztalatom az, hogy ha a répát

!!FONTOS UJDONSÁG!!

7—8 munkás megtakarítható!

Szabad. Welger-féle teljesen önműködően kötöző

szalmaprés-elevator.

A meglevő mozgony változatlan használata mellett minden cséplőhöz alkalmazható! Összehasonlíthatatlanul czélszerűbb minden más szerkezetnél.

A kizárólagos gyártási jog tulajdonosa a magyar korona országaira nézve ez

Első Magyar Gazdasági Gépgyár Részv.-Társulat
BUDAPEST, VI., Váci-ut 19.

Prospektus kapható ·· Működésben megtekinthető.

és a legelőt nem veszem számításba, a párban 60-tól 120 kilós süldőnél 100 kg. szem megcsinál 18 kg. hust.

Tanácsom tehát mindenkinek, adjon bőven gumóst, gyökönvényt, edzze süldőjét, de jó legelőn, de aztán czeruzával kézben oldja meg a zsákot, az nem csinál sertésveszt.

Móricz igen nagy súlyt fektet arra, hogy az urasági sertés ne érintkezzék vásáros sertéssel, magam tapasztalatai az ellenkezőt bizonyítják. Sertéseim a faluban vannak elhelyezve, egy uton járnak a kisczárák sertésével, sőt pár év előtt, míg a legelőkülönítés meg nem történt, együtt is itattam azokkal, még sem történt semmi baj vész tekintetében, de sőt orbánczot sem kaptak meg, dacára annak, hogy mind a két betegség gyakran látogatta a községi csordát, holott annak fele minden szombaton székelykereszturi piaczon van. Ezzel nem mondom, hogy ne tegyen meg mindenki minden lehető az elkülönítésre, valamiképpen nem vonom le abból, hogy az én ólaim alig dezinficiálhatók, azt a következtetést, hogy nem kell dezinficiálni, dacára, hogy látom, hogy az elképzelhető legjobb eljárás mellett Kőbánya nem tud megszabadulni a sertésvesztől.

Az én sertéseim ellenálló képességét máshol keresem, hogy helyesen-e, itélje meg az olvasó a következőkhől.

III.

Mint új gazda, ez előtt 18 évvel 5 kisjenői kocsát szereztem Kolozsmonostorról. Mar igen szépen felszaporodott volt állományom s meg mindig két szomszédomnak karját kértem magamé mellé kiegészítőül, hol itt, hol ott egyet, kettőt vásároltam, egészen ötletszerűleg.

1892 tájt egy barátomnál, kinek 50 kocsája volt, G. Bárány fele, csak 12-öt találtam nagyon hasáson, mert a többi elvitte a torokgyök s ezeket is csak a gégemetszés mentette meg. El volt keseredve s mert ez időben a sertés-tenyésztés amugy sem fizetett, igen olcsón, gondolom 30 forintért darabját nekem adta.

Ezen szép anyag birtokába jutva, épp azon az uton voltam, hogy egy jellegzetes nyáját kialakítsak, mikor az 1899-iki sertésveszt ért. Mint fentebb leírtam, nem járt nagy döggel, de rendetlen malacozást okozott, mi belesodort a kétszeri malacoztatásba, mit a kocsáim nem bírtak, alig malacozván átlag 4 egyenlőtlen.

Kassán jártam s ott megvettem 4 berkshire kan és 2 koczámalacot, evvel átbugattam mangalicza koczáimat, de tiszta vérben is próbálkoztam. Utóbbi nem sikerült, mert egyik koczáim eldögölt, a másik pedig nem fogott malacot. A keresztezés eléggé jól nézett ki, de vevő akkor alig akadt. Kanjaim kivénültek s én újból szomszédaim mangaliczáit kezdetem használni, úgy a fiatal keresztezésre, mint az idősebb, még tiszta vérű mangaliczákra. Míg első időkből a fiatal gazda ingadozása és kaphodása, rendszertelensége mellett a sertésveszt nagy károkat okozott, mikor bérlöm szép sertéseit, ki mint monda, azért rem frissít vért, mert valahányszor megpróbálta, egyenletesség dolgában visszaesett, anélkül, hogy a jó tulajdonokban nyerhetett volna. Vészből 90%-ig pusztulni láttam, megérlelődött bennem a gon-

dolat, hogy Magyarország sertésállománya a tulságos kiegyenlítési vágy és az egyoldalú szemmel tartás áldozata.

Ekkor bizonyos számításal hozattam Kisbér-ről berkshire kanokat, hogy éles vérfrissítéshez, de egyuttal kétszeri malacozásu keresztezéshez jussak.

Ezen időben kezdetem megfigyelni alaposabban az értékesítési viszonyokat s arra az eredményre jutottam, hogy a husstértésnek ma már jövője van, mert a kókuszszir szorítja a disznózsirt, de a sonka-fogyasztás és egyéb hentesáru igen kapós, mit jórészt a cselédmizériának tudok be, mert ez igen meg fogja szaporítani a hideg vacsorákat, mihez eddig a magyar gyomor igen kevés érzékkel bír. A szalonna vastagsága ma már másodrendű kérdés, annyira megnőtt fogyasztása a megjavult munkabérek hatása következtében.

Alig használtam kétszer — most már másodszer — a berkshire kanokat, elhatároztam tiszta vérben husstértést párhuzamban a keresztezéssel kísérletképp tenyészteni s e célra 6 yorkshire koczámalacot szereztem be és megfelelő számú kan a keresztezésre.

Az átmenet ennyi mindenféle fajjal bizony furcsán nézett ki, de hát anyagilag kár nélkül lehetett most kísérletezni, mert olyan idők voltak, mikor mindent megfizettek s tényleg igazolódott ingadozások, mert a yorkshirei alkalmasabb keresztezés a mangaliczára, mint a berkshirei ugy színénél, mint alakjánál fogva.

Megjegyzem, hogy mindez idők alatt tiszta mangaliczából sem fogytam ki, már csak azért sem, mert kanokat jó áron tudok eladni, de meg hogy a kísérlet teljes legyen.

Még sok időt vártam volna, hogy kísérleteimet közreadjam, ha nem jön közbe az, hogy az 1906 december végén a M. M. Sz.-nek Kőbányai sertés-hizláló telepére küldött 80 drb részint egy éves, részint kilenc hónapos és négy drb hét hónapos átlag párban, otthon etetés után levonás nélkül 120 kg.-ot huzó süldő-csapatom hizlálókörökben valóságos szenzációt csinált azáltal, hogy 7 hónapon átal sem vészt, sem Kőbányai betegséget nem kapott, dacára, hogy inficiált sertésekkel többször volt körülveve.

Többen fordultak ennek folytán hozzám kérdésökkel, sőt tenyészanyag kereséssel s így gondolom, nem lesz minden értéknélküli, ha a Móricz Pál barátomnál hosszabb tapasztalaton nyugvó észleleteimet a sertésveszt elkerülésére nézve közzéteszem.

I. Gyakori vérfrissítés oly falkákból, melyek magok sem tűznek beltenyészést. Ez természetesen áldozattal jár ugy a külem, mint kiegyenlítés tekintetben.

II. Fiatal kanok használata s ez a koczáknál is megszívelendő. Ez is megnehezíti a tetszetős malacoztatást.

III. Szabadban sokat időzés. Itt különbséget kell tegyünk, hogy mangalicza és keresztezés a távolabb fekvő legelőt és zord időt is tűri, míg az angol tisztavér csak védett helyen tartható hideg és nedves időben és sok járást igénylő legelőn leromlik.

IV. Nedvet tartalmazó takarmányok ad libi-

tum adagolása. Nyugoti sertésnek burgonya és répa lehetőleg párolva, lóhere, luczerna, esetleg gyomok vályuban adagolandók. Fiatal mester-séges legelő $\frac{1}{4}$ kilométeren belül, enyhe időben, nagy melegben este és reggel.

V. Nagyon bő viz, annyira gyakran, hogy az állat soha mohón ne igyék. Ez a paraszt sertés veszedelme, mert mindig éhes és szomjas, miért is futva igyekszik a vályuhoz, mohón eszik és iszik.

VI. Mindig annyi abrakakarmányt adni a sertésnek, hogy gömbölyű legyen, de hogy el se hizzék, mi csak ugy érhető el, hogy két-három csoportban etetünk.

VII. Jó takarmányozás, esetleg keresztezés által kora fejlődésivé tenni a kondát, miáltal megrövidül ugy a tenyésztés, mint a vágni valónál a ragályozási eshetőség.

IV.

Tartozom még a mangalicza keresztezés és tisztavérű nyugoti sertésekről álláspontomat megvilágítani. Eddig a sertésveszt szempontjából kezeltem a tárgyat, de önkéntelenül is belebotlottam többször a másikba is.

Ebben nézeteim következők:

a) Ma piac tekintetében szabadon választatunk zsír- és husstértés közt, mert minden rőfögő jószág igen jó elhelyezést talál.

b) Általános külterjes viszonyaink a legelőt teszik indokoltá, de már nem abban a formában, mint Móricz Pál barátom érinti, ki oppugy nem értékei a legelőt, mint az időt tenyészete körében. Kevés gazda teheti ezt s ezért sokan irvekeznek a legelőt-t póttakarmányozással kombinálni, mi azonban csak kétszeri malacoztatás mellett hasznalható. Mangalicza erre részint zsírosodásra való hajlama miatt nem alkalmas, mert nála az erőtlenség és hiány közt rendkívül kicsi a batarvonal, már pedig a sok és jó malacznak mindkét állapot nagy ellensége.

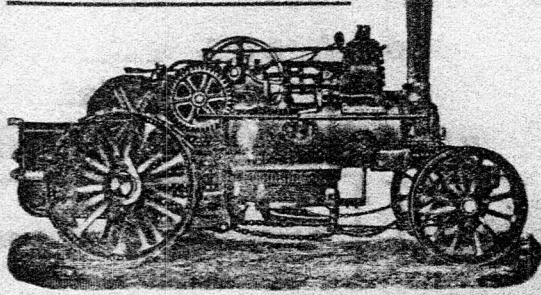
Ezért nyultam én a keresztezéshez és elértem, hogy sok és jó malacozom van, a malacoztatóm és embereimet télen jól kihasználom.

El-ínte igen nagy nehézséget okozott a sok rendtelenség a bugatásnál. Azt a következő módon küzdöttem le. Először bugátok augusztus első hetében, mikor már a május első tíz napjában lemalacozott kocsák az elválasztástól jó három hétre vannak. Csak pontosan 10 nap van érintkezés a kannel, ha valamelyik nem veszi fel, megfordul vagy elvetél, akkor pihen október első hetéig, mikor a decemberi malacokból anyának hagyottak besoroztatnak, ha nem elég erősek, mi ritkán fordul elő, de akkor is, ha az augusztusi bugástól sok kocza maradt, ugy eltolódik felbugatásuk február első hetére, mikor a december első hetében malacozottak felbugatása következik.

Ez a malacoztatónak és télnek célszerű kihasználása, de a tarló és őszi hulladék takarékos értékesítése. Nyáron igaz, hogy a malacoz sokszor három-négy csoportban is van július közepéig, de akkor lehetőleg összeverjük legelni, csak este válnak szét, hogy erősségük szerint olyan adagot kapjanak, melyet szükségnek. Azt, hogy milyen nagyot, mindig a kinézésük határozza meg. Pár hétig a legerősebb

Boroszló • Budapest • Elsőrangú külföldi és magyarországi referenciák

Kedvezményes árak és ártól feltételek.

Teljes gőzeke-készleteket és gőz-utibengereket

legtökéletesebb kivitelben szállít

6029

KEMNA J. gőzeke- és gépgyár Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utca 8.

csoport erőtakarmány nélkül van, de azzal szemben a gyenge rész hetekig nem jár legelni, hanem kifutóban zsenge zöldtakarmányt kap fokozott abraktakarmánnyal.

Igy neveltem össze deczemberi és februári malacok heréltjéből a kóbányai csoportot és adtam el a májusi csoportot márczius elsején 122 kilóval párban. Szeptemberben a kocza-malacokat mind eladtam tenyészcélra, ugyancsak a mangalicza kanokat. A mangalicza kanokat úgy tenyésztetem, hogy a deczemberi malacoztatásnál mindig olyan kanokat használjak, tekintet nélkül az anyákra.

c) Tiszta nyugoti vérben csak az tenyészthet, ki súlyos előfeltételeinek megfelel. Tervem, hogy extenzív neveléssel beleillesszem fent leírt tartásba, nem sikerült. Elsőrendű istálló, leföldözött vagy egész tej és közelfekvő jó legelő nélkül senki se fogjon hozzá. Ha az értékesítési viszonyok ily kedvezők maradnak, mint most, mindezt megszerzem neki, mert ma nincs jövedelmezőbb valami, mint a sertésenyésztés és az extenzív tartásnak határt szab nálam a tér hiánya.

d) A tiszta mangalicza tartással fel kell hogy az hagyjon, kinek nincs feltétlen sertéslegelője tavaszon és meglehetősen biztos makkja őszön, mert ugart hagyni kedvükért vagy jó luczernások feláldozni, esetleg a tarlószántást elmulasztani, hogy legelő maradjon nekik, a mai földárak és bérek mellett rossz számítás.

Ugron Zoltán.

ALLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovatvezető: **Hutyra Ferencz dr.**

A takonykóros fertőzés módjáról.

A takonykóros fertőzés módjáról a felfogások az utóbbi évtizedek folyamán lényegesen módosultak.

A régebbi időben általában feltételezték, hogy a fertőzés az ornyálkahártyáján keresztül történik és ehhez képest az orr megbetegedését elsősorban a belső szervek (tüdők, belek, máj, lép, stb.) és a bőrtakonykórját másodlagosnak tekintették.

Amióta azonban a betegség terjedése ellen erélyesebben védekeznek s eközben mind kiterjedtebben alkalmazzák a malleint a körjelzés céljaira, azóta mind gyakrabban kerülnek a betegség gyanúja alapján olyan lovak kiirtás és boncolás alá, melyeken az orrtakonykór tünetei nem voltak észlelhetők és melyekben a boncolás sem mutat ki az orr nyálkahártyáján kóros elváltozásokat. E leletek folytán egészen általánossá lett az a felfogás, hogy a belső szervek önállóan, a felső légutak bántalmazottsága nélkül is megbetegedhetnek. Mint hogy azonban az idevonatkozó esetekben rendszerint a tüdők betegek, ezek a leletek is jól össze voltak egyeztetetők azzal a felfogással, hogy a fertőzés a betegség ragályának behelhetése útján jön létre. Így nevezetesen Dieckerhoff régebben azt a nézetet vallotta, hogy a fertőzés az ilyen esetekben is az orr nyálkahártyáján keresztül történik és pedig akképpen, hogy az itt keletkezett megbetegedés egészen felületesen folyik le és rövid idő alatt gyógyul, a ragályanyag azonban már ezt megelőzőleg felszívódik és a vérkeringés közvetítésével a tüdőkbe jut el, ahol a takonykóros csomók fejlődését indítja meg.

Renault, majd később Nocard a takonykóros fertőzés módjának tanulmányozása céljából kísérleti lovakkal takonykóros orrfolyást és a takonykór bacillusának tenyésztését etették, mire ezekben az állatokban takonykór fejlődött ki. Schütz hasonló kísérletekkel szintén beigazolta, hogy a takonykóros fertőzés az emésztőcsatornán keresztül is jöhet létre és hogy ilyen módon a tüdők takonykórja is kifejlődhet, azonban kísérleteiből azt a következtetést is vonta le, hogy a tüdőbeli folyamat másodlagos természetű, amennyiben a gyomron és bélen keresztül történő fertőzés esetén mindig a bél betegszik meg először. Evvel szemben Nocard amellett foglalt állást, hogy a bélből felszívódott takonykórbacillusok közvetlenül a tüdőkben telepsznek le és itt indítják meg elsősorban a kóros elváltozásokat.

Kitetszik már ebből is, hogy a takonykóros fertőzést illető felfogások ezideig még éppenséggel nem voltak tisztázva és hogy különösen a tüdők takonykórjának fejlődése még további felderítésre szorult. Az idevonatkozó nézetek eltérő volta birta rá Hutyra Ferencz dr. tanárt, hogy a takonykór fertőzésének és a takonykór fejlődésének kérdését kísérleti tanulmány tárgyává tegye. Vizsgálatait a m. kir. állatorvosi főiskola járványtani intézetében (elkülönített helyiségekben és külön erre a célra szerkesztett készülékek segítségével) végezte.

Kezdetben a takonykóros ragályanyag behelhetésével kísérletezett annak megállapítása céljából, hogy minő elváltozások létesülnek lovakban és szamarakban a takonykóros ragályanyag behelhetése következtében és hogy nevezetesen ilyen fertőzés előidéző-e a tüdőkben takonykóros elváltozásokat.

A behelhetést egy gép segítségével végezték, melyből a ragályanyag elporlasztva jutott a kísérleti állat orrába. A kísérletnél segédkező emberek orruk és szájuk elé vastag sterilizált gyapottréteget kötöttek.

Ezekből a behelhetési kísérletekből az tűnt ki, hogy a takonykórbacillusokat tartalmazó nedves levegő behelése útján való fertőzésnek, úgy általában a takonykórnak, mint különösen a tüdőtakonykórnak keletkezése szempontjából kevés a gyakorlati jelentősége, száraz levegő behelése útján pedig a fertőzés majdnem egészen kizártnak tekinthető.

A nedves levegő ugyanis az ornyálásokon való áthaladása után közvetlenül az orrszárnnyak mögött kör alakú áramlásokat végez, melyek következtében a folyadékcseppecskék a reájuk tapadó bacillusokkal együtt az orrüregek legalsó részének oldalfalaihoz ütődnek és itt a nyálkahártyához tapadva, azt megbetegítik. Ezért ezekben az esetekben az orrüregben kizárólag az ornyálások közvetlen szomszédságában volt a nyálkahártya beteg, míg feljebb, éppugy mint a hörgőkben, a légcsőben stb. mindenütt sima és halvány.

Száraz levegő behelése a takonykóros fertőzés tekintetében Hutyra kísérletes vizsgálatai szerint még kevésbé veszedelmes. Az idevonatkozó kísérletei ugyanis azt mutatják, hogy a virulens orrváladék egyszerű beszáradás következtében, történt legyen az akár a napvilágosságon, akár pedig sötétben, elvesztí a fertőző képességét. Minthogy pedig a takonykóros betegek testéből kikerülő váladékok a szabadban rendszerint hamar beszáradnak és csak ilyen állapotban kerülnek esetleg egészséges

állatok légutába, azért a fertőzés száraz levegő behelése útján majdnem egészen kizártnak tekinthető.

Hutyra kísérleteinek másik sorozata, melyekhez részben hasonlókat már régebben Nocard, valamint Schütz, újabban pedig Bonome végeztek, annak kiderítését célozta, hogy az emésztőcsatornába bejutott takonykóros ragályanyag hatásmódját lehetőleg szabatosabban, mint ahogy az eddig történt, megállapítsa, különös tekintettel arra, hogy ilyenkor a tüdők elsősorban megbetegedhetnek-e?

Ezeknél az etetési kísérleteknél takonykórbacillusának tenyésztését részben az ivóvízzel, részben gelatina-tokba zárva adták be a kísérlet céljára szolgáló lovaknak a szájon át, mire bizonyos ideig tartó megfigyelés után kiirtották az állatokat és a boncolás alkalmával minden esetben takonykóros elváltozásokat találtak a tüdőkben, sőt néhány esetben a takonykóros folyamat kizárólag erre a szerve szorított.

A kísérletek eredménye szerint takonykórt a betegség ragályanyagának etetésével könnyen lehet előidézni. Az ilyen fertőzésnek mindig lázas hőemelkedés volt az első és közvetlen következménye, aminek az a gyakorlati jelentősége, hogy adott esetben a takonykóros fertőzés vagy a betegség gyanújának fenforgása-kor a visszatérő vagy kihagyó lázak ezt a gyanút már önmagukban megerősítik, éppugy az első ízben való lázas megbetegedések is, melyek ilyen visszatérő vagy kihagyó jelleggel 1-2 hétre elhúzódnak és melyeknek egyéb oka nem mutatható ki.

A táplálékkal, takarmánnyal a takonykóros fertőzés nemcsak a bélben, hanem már a száj és toroküregeken keresztül is történhetik. A beállított fertőzés után a takonykór bacillusai a nyirokerek mentén a véráramba és ezzel a tüdő vércsőibe kerülve, a tüdőben, mint erre különösen hajlamos szervben, elsősorban takonykóros elváltozásokat hoznak létre. A tüdők vércsőibe jutott bacillusok itt mindenekelőtt a vérekek falainak és az ezeket körülvevő kötőszövetnek megbetegedését indítják meg, melynek következményeképpen a hörgők körülötte kötőszövetben gümőkőhöz hasonló, szürkén áttetsző göbös-kék, a tüdő szövetében magában pedig másodlagosan hurutos góczok keletkeznek. Később a folyamat tüdőgyuladással jelleme mindjobban előtérbe lép.

Hutyra-nak a takonykóros fertőzés módjáról végzett vizsgálatait*) különösen nagy gyakorlati fontossággal bírnak, amennyiben a takonykóros fertőzéssel szemben való védekezésnél részben új irányba terelik a figyelmet. Az a körülmény, hogy a takonykórt a betegség ragályanyagának etetésével könnyen lehet előidézni és hogy a természetes fertőzés rendszerint éppen az emésztőcsatornán keresztül történik, míg a légutakon át való fertőzésnek, a ragály behelése útján, természetes viszonyok között alig van figyelmet érdemlő szerepe, a takonykór irtásánál az etetéssel összefüggésben állott tárgyak és eszközök ragálytívó szerepének megállapítását teszi elsőrendű feladatává.

Nagy jelentősége van továbbá olyan viszonyok között, amikor a takonykóros fertőzés lehetősége fenforog, amaz érdekes észleletnek, hogy ilyenkor visszatérő vagy kihagyó láz lép fel a megbetegedés kapcsán; ez a lázmenet

*) A dolgozat német nyelven a „Zeitschrift für Tiermedizin“ 1907. évi 1. számában jelent meg.

Korpát,

konkolyt, olajpogácsát, takarmánylisztet, szárított répaszeletet, szárazmoslékot és minden más erőtakarmányt az ország bármely állomására

legjutányosabb feltételek mellett szállít az:

Örlemény és takarmány forgalmi r.-t. Budapest.

Pontos lebonyolítás! Lealkalmaslagos kiszolgálás!

Alapítók:
500.000 KORONA.
TELEFON-SZÁM: 33-36.

Iroda:
V., ZOLTÁN-UTOZA 11.
Sürgőnyozim!
FOURRAGE, BUDAPEST.

alapos gyanút kelt a megtörtént fertőzésre, különösen akkor, ha időközben orrfolyás és az állalatti nyirokcsomók némi duzzadása is észlelhető.

Végül a takonykóros tüdőcsomók keletkezésére vonatkozó finomabb szövettani, mikroszkopos vizsgálatok, melyek egy régi vitás kérdésnek, az elsősleges tüdőtakonykór kérdésének tisztázásához járultak hozzá, tudományos szempontból értékesek, mert a takonykóros góczok keletkezési és fejlődésének menetét derítették fel.

Zimmermann Agoston dr.

GAZDASÁGI VEGYTAN.

Rovatvezető: Kosutány Tamás dr.

Mi mindenre használható a kazein?

A tejgazdaság nagy haladásai között az utolsó évtizedekben alig van egy is annyira meglepő, mint a kazeinipar keletkezése és terjeszkedése. Eredetileg a tej kazeinjai csupán csak sajt alakjában volt értékesíthető, míg jelenlegi alkalmazási köre óriási. Miután a kazein máris sokoldalú alkalmazásnak örvend, érdekében fekszik a mezőgazdának, hogy erről magának tájékozást szerezzen. A mezőgazda feladatát megkönnyíthetjük a következő könyvismertetéssel, mely a „*Deutsche Landwirtschaftliche Presse*”¹⁾ f. évi 82. füzetének 688. lapján megjelent.

A kazein előállítására természetesen a legelőzött tej alkalmasabb, mint a zsirdus teljes tej. A teljes tej átlag 3-20% kazeint tartalmaz, mely abban, mint az ismeretes, nem oldott, hanem emulgált állapotban található. A tej kazeinje kívül még más fehérjéket is tartalmaz, albumint (0.6%-ot), nyomokban laktoglobulint és nagyon csekély mennyiségben laktoproteint.

A kazeingyárak a nyers sajtanyagot többnyire tejszövetkezetek útján szerzik be, lényeges mindenképp ezen u. n. nyers kazein előállítására. A kazein kétféle eljárás szerint választható ki, vagy oltóval vagy pedig savakkal. Az oltó tudvalevőleg nem tiszta kazeint, hanem parakazeint választ ki. Hogy a kazeint megfelelően kiválaszthassuk, a tejnek legalább 20° és legfeljebb 60° hőmérsékletűnek szabad lennie.

A legelőzött tejből oltó vagy savak hozzáadása után kiváló csapadék természetes, hogy még nem tiszta kazein, hanem megtisztítandó. A csapadékot felaprózzák vagy szétörzsolik, sajtmalmon keresztül bocsátják és vízzel mossák. Nagy kádakban kevés vízzel egyenletes péppé kavargatják, majd több vizet adva hozzá, szitán keresztülbocsátják. Ezután sok vizet adnak hozzá, ülepítik, az üledéket megsűrítik. Nagy üzemekben a vízfelesleget centrífugálással távolítják el. A vízzel való mosást mindaddig kell folytatni, míg a mosóvíz teljesen tisztán, átlátszóan le nem folyik.

Ezután a sajtanyagot újból centrífugálják vagy kisajtoltják, hogy lehetőleg száraz állapotban nyerjék. Ez alakjában, bár aránylag még nagyon sok vizet tartalmaz, a technikai célok egész seregénél találhat alkalmazást. Különleges célokra szánt kazeint a gyárak teljesen száraz állapotban kell szállítani. Ez az u. n. kazeinpor. A nedves kazein szárítását szárító-dobokban vagy — cserényeken végzik.

¹⁾ „Das Kazein“ von Robert Scherer (Wien, A. Hartleben, 192 oldal 89. Ára 3.60 K.).

De meg kell azt előbb idegen alkotórészeitől szabadítani. E célból 100 rész sajtanyagot 50 rész vízzel sűrű péppé kavarnak és fából készült főzőüstben, melyben 150 rész 1%-os szódaoldat foglaltatik, 25—30 percig főzik. Eközben erős habképződés mutatkozik, a főzőedény tehát elég tágas legyen. Felmelegítés után a tömeg híg tejszerű folyadékot alkot, mely egy másik edényben lehűlésig áll, utána pedig addig adnak hozzá hígított salétromsavat, míg már több csapadék nem keletkezik. 40%-os salétromsavból körülbelül 0.5—0.75 rész szükséges, melyet előzőleg 4 rész vízzel hígítottunk. Ezen folyadék üleptésekor a sajtanyag az edény fenekére leülepszik.

A folyadék tisztáját lebocsátják, az üledéket tiszta vízzel felhabarják és ezen eljárást még egynéhányszor ismétlik. Ezután az üledék szűrőruhákra kerül, állás közben a mosóvíz feleslege lecsapeg, végül jól kisajtoltják. Teljesen száraz kazein előállítására céljából természetesen csak úgy szárítandó, mint az a nyers kazein gyártásánál történik. A kész termék vagy azonnal, vagy későbbben feldolgozható, de eltarthatóságához száraz helyiség szükséges. A kazeinben még nyomokban jelenlévő zsír benzollal vagy aetheralkohol elegyével eltávolítható, de mivel ez az eljárást körülményessé teszi, ettől eltekintenek. 100 rész sajtanyagból 45 rész tiszta tejsav és zsirmentes kazein nyerhető.

A kazein előállítására az eljárásoknak egész serege ismeretes. *Besana* eljárása a következő: A sajtüstben a legelőzött tejet 55° C.-ra felmelegítik s annak minden 1000 literéhez 3 liter nyers sósavat, mely előzetesen 15—18 liter vízzel felhígítottot, öntenek. A savot le hagyják folyni, az alvadékat egy ferde lapra merik, ahol az lehül. Ezután vízzel megpermetezik, majd kisajtoltják. Sajtanyag-malmon a kazeint most felaprózzák s ekkor mint nedves sajtanyag szállításra alkalmas.

Technikai célokra azonban többnyire száraz árut keresnek. A szárítási hőfok nagyon egyenletes legyen 50—80° C. között. 100 rész savány tejből 8.5 rész nedves vagy 3.5 rész száraz kazein nyerhető. Ezen száraz készítmény a technikai kazein vagy *Laktarin* nevet viseli. Vízben oldhatatlan, lugok azonban oldják, 10% lug hozzáadására oldhatóvá válik.

A kazein minősége függ elsősorban víztartalmától, másodsorban színétől és szagától. Minél világosabb és minél kellemesebb szaga, annál értékesebb.

A vízben oldható kazeint a nedvesből készítik oly módon, hogy azt káli- vagy nátrium-lugban, ammoniakban, mész- vagy barytvízben, szódában vagy hamuszirban oldják s az oldatot enyhé hőnél beszárítják. Tejszövetkezetek ritkán gyártanak oldható kazeint.

A kazeint a következő célokra használják: kazein mázolófestékek gyártására, a kazein festőtechnikában, mint ragasztószert, a szövőiparban avatásra s végezetül az élelmiszeriparban.

Kazeinfestékek készítésére mésztej vagy más lugok segítségével oldhatóvá változtatják és a festékek keverik. Ismeretesek tézszertű — folyékony — és ujabban száraz kazeinfestékek is. Bár különböző testek ismeretesek a festékek rögzítésére, kétségtelen, hogy ezek közül egyike a legjobbaknak a kazein. Ismeretes, hogy a középkor festőtechnikájából nagyon sok ment veszendőbe, amelynek a helyes utánfel-fedezése a mai napig sem sikerült. Mindazonáltal egy bizonyos valószínűség mellett szól, hogy a régi mesterek ismerték a tejfestékeket.

Scherer könyvében egy sereg festékreceptet közöl, az érdeklődők említett műben felkereshetik. Általánosabb érdeklődésre számot tarthatna a kence (firnisz) helyettesítésére a kazein. 100 s. rész kazeinhez 10—15 s. rész 1—10%-os szappanoldatot adunk és hozzá 20—25 s. rész oltott meszet. Az elegyet mindaddig át és át kell gyurni, mignem egyenletes tömeggé lesz. Majd lassankint 20—40 s. rész terpentinolajat kell hozzáadni, továbbá annyi vizet, hogy az ismert állományt elérje. Hosszab eltarthatóság szempontjából kevés ammoniakot kell hozzáadni. A kencezénél jóval jutányosabb ez elegy, mely oly gyorsan szárad, hogy az ezzel eldörzsölt festékek egymás után közvetlenül kétszer is alkalmazhatók.

A kazeinből gyártott ragaszok és ragasztóanyagok már régóta ismeretesek, alaposabban azonban csak az utolsó évtizedben tanulmányoztattak. A legkülönbözőbb elnevezések alatt hozzák őket forgalomba, mint például: hidegen folyó enyv, kazein, sajtenyv, glutin stb. Hasonló ragasztóanyagok előállításánál nyersanyagul kizárólag a tej megalvadásakor képződő, lehetőleg zsirmentes sajtanyagot használják. Ha a készítményt azonnal használni akarják, sajtanyagot kívül mésztejet, barium-hydroxidot, vagy ezeknek egyéb sóit, vagy ammoniakot, illetve wolframsavas sókat használnak. Hasonló célokra szánt kazein kiválasztására *Bellamy* savak helyett bizonyos növényi anyagokat ajánl, katechut, tölgy vagy kinakérget, rhus cotinus-t. Kedvező eredményt használtak itt a vadcsereesznye (*Prunus virginiana*) kérgét.

Növények által kicsapott kazeint ugyanis nem kell közömbösíteni, az mindig egyenletesen válik ki s a kiválasztására használt test mennyisége nem játszik szerepet, mert semmi sem tapad a kazeinhez, ha azt kifőzik. Egy másik egyszerűbb eljárás abban áll, hogy a tejet hűvös helyen állni hagyjuk s azt annyiszor gondosan lefőljük, amíg csak egyáltalán tejfel kiválik.

A lehetőséghez képest lefőljött tejet most meleg helyen önként hagyjuk megalvadni. Hogy vajjon az összes kazein kicsapódott-e, arról úgy győződhetünk meg, hogy a savó egy kis részletéhez sósavat öntünk, ha ekkor csapadék képződik, a tejhez 1% sósavat adunk.

Igen kiterjedt alkalmazást talál a kazein a szövetyomtatásnál, ritkábban használják szövetyomtatásra. Ammonikus alkata, mely gummiszerű tömeget képez, olyan poralaku festőanyagok nyomtatására és rögzítésére használható, melyek lugoktól meg nem változnak. Az ammoniakot magas hőfoknál történő szárítással elűzik s azután a festőanyag rögzítve van. E célra kazeinmész-oldatok is használhatók, mely alkalommal a festék rögzítése a levegő behatására megy végbe. Az e célra szánt különleges elegyek közül felemlíthetők: „*A kazein-gomme*”. Ez kazein oldata mészvízben, mely olyan szövetek impregnálására szolgál, amelyek a levegőn szénsavat vesznek fel, pl. a gyapjú- és lenszövetek. 32 rész frissen készült kazeint 48 rész 14.5°-os vízzel jól eldörzsölünk s a nyert pépet szitán nyomjuk keresztül. Másrészt 3—4 rész frissen és jól kiégetett meszet meleg vízzel lassankint megoltunk és a finom porrá omlott meszet 3.5 rész meleg vízzel összekeverjük, finoman eldörzsöljük, megsűrítjük s folytonos keverés közben a sajtanyaghoz adjuk. Hosszas keverés után az oldat megtisztult.

„*Glutin*.” Ez fényezésre szolgál. Előállításá-

HEUCKE A. Hausneidörfl gőzeke-gyár kifizető rendszere **gőzeke-készleteit**

szállítja a magyarországi vezérképviselőt:

Komárom-vidéki takarékpénztár r.-t., Komáromban.

hoz kisajtott sajtanyagot használnak, melyet egyenletes durvász porrá dörzsölünk szét. Majd 1 rész wolframsavas nátriumoldattal elegyítették s hengereken bocsátják keresztül, hogy a legapróbb kazeinrészecskék is lehetőleg széjjelnyomassanak. Ezután a hideg tömeg tűz fölött folytonos keverés mellett megömlesztetik mindaddig, míg a kivett próbában fel nem bomlott kazeinrészecskék többé fel nem ismerhetők. A rothadás megállítására karbolsavat és szegfüölajat adnak hozzá. A glutin vízben minden arányban oldódik és nagyon jól ragad. Gliczerin is minden arányban oldja.

Len- és gypatszövetek avatására a kazeint következő módon használják fel: 4 kg. kazeint 30 kg. vízzel elegyítenek s lassankint 100 gr. porrá megőrölt meszet adnak hozzá. Egyidejűleg 2 kg. közömbös szappan 24 liter vízben feloldatik és a két oldatot összeöntik. Az oldattal a szövetet átitatják, majd 50—60 fokos ecetsavas alumínium-oldatba áztatják, mialtal a kazeinmész oldhatatlanná válik. A szövetet azután egy pillanatra forró vízbe áztatják és megszáritják. Kazeint használnak még szöveteknek a vízhatlanná tételére és a selyem súlyosítására.

Szintén nagy szerepe van a kazeinnek a modern élelmiszeriparban. Itt a drága állati fehérje pótlására hivatott. Néhány ide sorolható kazeinkészítmény a következők: „Laktarin” az ide tartozó készítmények között a legolcsóbb, kgr.-ja 120 koronába kerül. Vízben oldható fehér színű por, mely 992% vizet, 04% zsírt, 7816% kazeint és 375% hamut tartalmaz.

A „Galaktogen” kgr.-ja 480 koronába kerül, 70% kazeint tartalmaz. A „Sanatogen” kazeintartalma 95%. Kihasználása azonos a husfehérjével. Az „Eulaktol” nem tiszta fehérjekészítmény, fehérjetartalma 3325%. Kieget dr. tejfehérjeje aethylkénssavval kicsapott kazein. E sav előnye, hogy hamualkotórészében és csirákban szegényebb kazeint szolgált. A készítmény 8613% fehérjét tartalmaz. Nagyon jól ismert tejekészítmény végre a „Plasmon”, mely 75—80% fehérjét tartalmaz, mely épp oly jól lesz kihasználva, mint a husfehérje. Különbözőképpen használható fel.

Az előzőekben nagy vonásokban bemutatuk a mezőgazdának tejparának új birodalmát, mely a jövőben valószínűleg hatalmasan és a közel jövőben jelentékenyen ki fog terjeszkedni. Kielégíteni azt a sok gyárt, melyek jelenleg kazeint szükségének valószínűleg nem halatlan feladat. Külön kell azonban hangsúlyozni, hogy jó áron csak a leggondosabban készült — vízszegény — világos színű és jó szagú kazein értékesíthető. Az áru minősége szerint az árak 300%-nyi ingadozásokat mutathatnak. E körülmény egymagában már eléggé igazolja azt, hogy a kazeingyártás lényege nem abban rejlik, hogy gyártjuk, hanem egyesegyedül abban, hogy kitűnő minőségben állítjuk ki.

Silány minőség előállítása csak kivételes esetekben fogja magát kifizetni. Ha kitűnő minőségű árut állítunk elő, gyártása hasznot hozó lesz.

W. R. dr.

ERDÉSZET, FAÜLTETES.

Rovatvezető: Földes János.

Tuskórobbantás dinamittal.

II.

A „Köztelek” 52. számában Földes János urtól egy kis ismertetés jelent meg a következő cím alatt: „Tuskórobbantás dinamittal”; ezen kis közlemény egyúttal felelet is volt egy e tárgyban a „Köztelek” szerkesztőségéhez intézett kérdésre. Daczára annak, hogy itt említett cikkel minden tekintetben egyetértek, ezen kis ismertetés mégis arra ösztökél engem, hogy a robbantások körül — tényleges állományu katonaiszt koromban — szerzett sokoldalú tapasztalataimat Földes János ur közleménye

mellett mintegy kiegészítésképpen itt e lap hasábjain leközlöljem. Hiszem és remélni merem, hogy Földes János urnak nem lesz ellene kifogása, ha egyet-mást nagybecsű és tartalmas cikkke mellé hozzáfűzök.

Mint volt tényleges állományu katonaisztnek alkalmam volt több mindenféle robbantási gyakorlaton és műveletnél részben mint vezetőnek, másrészt mint szemlélőnek résztvenni. Így többek között egy alkalommal — alig egy-néhány év előtt — 26 kat. hold letarolt bükk- és luczfenyő erdőrézletet kellett robbantás által, az azon a helyen építendő katonai elemi lőtér számára a tuskóktól megtisztítanom. A robbantásokat nagyobbára dinamittal hajtottam végre, csak kis részben használtam ekrazitot is, ezen utóbbi robbantó anyagról megemlékezni nem akarok, mivel az a „Köztelek” szerkesztőségéhez intézett kérdésben úgy sem szerepel.

Mielőtt magára a robbantásra áttérnék, röviden ismertetni fogom a dinamitot és annak tulajdonságait. A dinamit, másképpen nitrogliczerin Nobel-féle robbantóolaj — feltalálója után — 75% nitrogliczerinből és 25% kovaföldből (Kieselguhr) áll. A dinamit kinézése sárgasbarna, finom szemcséjű, könnyen idomítható zsiros tapintatu anyag. Vízben a nitrogliczerin a kovaföldből kiválik, mely oknál fogva ha a dinamitot vízben alkalmazzuk, úgy akkor azt egy vízhatlan burokban kell használni. A dinamit az abban levő nitrogliczerin folytán mérges anyagot alkot, amiért is a hőrtel, de különösen a finomabb szövetű nyúákhártyákkal való érintkezése okvetlenül kerülendő. A dinamit mar + 8 C.-nál megfagy, ezt azért említém, mivel az ilyen állapotban a legkisebb mechanikai rázkódásra, ütésre stb.-re könnyen felrobban, tehát ezen tulajdonsága miatt lehetőleg meleg helyen tartandó. A meg nem fagyott dinamit az előbbivel éppen ellenkezőleg, minden veszély nélkül metszhető, törhető stb. A dinamitnak hatása robbanás alkalmával lefelé a föld felé terjed, tehát a fekete löporéval ellenkezőleg, a mért is ezen tulajdonságánál fogva a robbantások alkalmával a lehetőséghez képest azt mindenkor az illető tárgy felső részében kell elhelyezni. A dinamit felrobbantása nem egyszerű meggyújtással eszközölhetik, mivel az ilyen esetben 20 kg.-on alóli mennyiségben és könnyű elzárás mellett csendesen, minden robbanás nélkül el fog égni, hanem 1 gr. durrhiganyt (Knallquecksilber) tartalmazó csappantyú (Sprengkapsel) segítségével lesz végrehajtva. A csappantyúnak felrobbantását meg a gyújtószinórral eszközöljük, éppen a gyújtószinórról, mint a robbantási eszközök egyik legfőbb tényezőjéről akarok bővebben megemlékezni.

A gyújtószinegek közül eddig az angol, más-ként fekete vagy bikfor gyújtószinór váltott be a legjobban, nem csak azért, mert igen ritka esetben alszik el, hanem főleg azért, mivel 60 cm. hosszúságu ilyen zsinég épen 60 másodpercig, azaz 1 perczig ég. Így tehát ha valaki 3 méteres gyújtószineget használ, úgy akkor az a meggyújtás pillanatától számítva 5 perczig fog égni, azaz az illetőnek, aki a gyújtást végrehajtja, 5 percznyi ideje van a legközelebbi földözék mögé bujni. Továbbá azon esetben, ha ezen gyújtószinég elaludna és így a robbanás nem történt volna meg, 5 percz elteltével a töltény minden veszedelem nélkül egy új csappantyúval ellátható stb.

Végül még felemlitem, hogy a gyújtószinegeket a legalkalmasabb égő kanócczal, vagy ennek hiányában égő taplóval meggyújtani, mivel úgy az egyik, mint a másik a legnagyobb szélben is könnyen meggyuladnak és aránylag elég lassan égnék és igen jól gyujtanak. Azon esetben, ha több gyújtószineget egyedül szándékozunk meggyújtani, úgy akkor égő kanócczal, vagy taplóval kell azok meggyújtásához elindulnunk és a kanócot vagy taplót mindaddig égve hagyni, amíg az utolsó gyújtószineget is meg nem gyujtottuk, csakis azon egyszerű oknál fogva, mivel így azt igen rövid

időn belül el fogjuk tudni végezni, úgy, hogy még elég időnk fog maradni a visszavonulásra is.

Csak az itt felsoroltakat óhajtottam Földes János ur alapos és nagy szakértelemmel megírt cikkéhez hozzátoldani. Bászél Elek.

Fent közölt ismertetést annál szivesebben vesszük, mivel az tényleg végzett tuskórobbantásokon alapul.

A dinamitra vonatkozó egyéb megjegyzések előttem is ismeretesek, de közlésüktől elállottam abban a hiszemben, hogy kérdésttevő ur azokkal tisztában van s a dinamithoz adandó utasításban gondolom a kellő figyelemzetést megadandónak. Az ekrazitot az általam közölt eljárásnál a gyújtószinég végére alkalmazott és a dinamitba dugott gyutacs robbantó anyagja helyettesíti. Földes János.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

495. kérdés. A „Köztelek” 1906 jun. 2-iki számában Szabó Géza ur tollából megjelent egy cikk, mely a „Skarifkator” munkáját oly feltétlenül jónak és takarékosnak, magát a gépet pedig szinte nélkülözhetetlennek festi. De miután ezen elnevezés alatt semmiféle szakönyben vagy árjegyzékben e gépet feltalálni nem tudtam, kérek tehát szives felvilágosítást a gép elnevezését, kinézését és árát illetőleg s lehetőleg az újabb tapasztalatok közlését is kérem, mert küszöbön áll az aratás ideje és ha jó a gép tényleg, úgy sok gazdának is tesszünk hasznot e kérdés újbóli felelevenítésével. L. K.

496. kérdés. Takarmányelapító helyiségünkben felállított szecskevágót, répamosó-, répavágó-, daráló- és vízhozó- és emelőgépeinket eddig egy 3 lörés Csonka és Bánki-rendszerű benzínmotor hozza mozgásba a meglévő transzmisszió segítségével. Miután azonban most már minden gazdasági fogyasztási cikknek és így a motorbenzinnek árát is, utóbbi 50%-kal emeltek az élelmes merkantiliták és ki tudja nem fogják-e azt még tovább is emelni, kénytelenek vagyunk arra elhatározni magunkat, hogy a szél erejét, mely nálunk majdnem folytonosan és elég erővel rendelkezésre áll, igénybe vegyük. Ennélfogva a következőket vagyok bátor kérdezni tapasztaltabb gazdátársaimtól: Van-e az országban ilyen szélmotorral hajtott takarmányelapító berendezés s ha igen, hol van? Vajjon a szélmotorok megbízhatók-e és kezelések nem jár-e nehézséggel; mibe kerül egy olyan erős szélmotor, mely 3—4 löréjű benzínmotort helyettesíteni képes, végre van-e oly czég hazánkban, mely azok gyártásával foglalkozik? Sch. J.

497. kérdés. Milyen vetésforgó volna a leg-helyesebb oly táblákon, amelyek leginkább tavasszal igen nedvesek. A nedvesség az általa vízátatlansága következménye e földeken, máskülönb, ha rendes időjárás van, luczerna, buza, rozs, czukorrépa, burgonya, tengeri igen jól megterem, árpa gyengébben, zab sem a legjobban, már azért is, mert csak késő tavasszal lehet a táblákba bejutni. A viznek a levezetése árkokkal ugyan történik, azonban lefolyása a közellevő folyó szabályozatlansága miatt éppen akkor nincs, mikor arra szükség volna. Sz. L.

498. kérdés. Egy nagy 8-as lokomobill-gépet óhajtanék átalakíttatni magánjáróra, hogy ezen átalakított géppel szántást is végeztetnék, egy 3-as vasu ekét huzatni, miután is nálunk a talaj tulfekete kötött agyag; egy 12 óra hosszat tartó esőnél lehetséges-e ezen géppel szántani és minden költséget a gépnél felszámítva mennyibe jön egy hold földnek a felszántása és mennyi a napi munkája az ilyen gépnek? W. R.

499. kérdés. 1. Mily s hány soros vetőgépet használnak a kisgazdák kettő kis, középerejű magyar ló után, homok és fekete földön egyaránt, hogy azt 2 egyszerű ló is könnyen vigye? 2. Mily mértékben van a kisgazdák közt elterjedve a 2 ló után való vetőgép? O. D.

500. kérdés. Kérem velem közölni, hogy van-e czirokaratógép és ha igen, hogy hol kapható, mi az ára és hogy esetleg üzemből hol volna megtekinthető annak idején?

Feleletek.

Tarlóhántás tárcsás boronákkal. (Felelet a 495. sz. kérdésre.) A tárcsás borona, amelyet ma már minden gépraktárban meg lehet kapni, tényleg egyik legkiválóbb eszköze a tarlóhántásnak, mert nemcsak, hogy csekély erővel nagy munkaterületet érhet el vele (4 ökörrrel, egy emberrel naponként 8 katasztrális holdat egy gép elvégezhet), de azonkívül sokkal tökéletesebb munkát is végez a tárcsás borona, mint bármilyen eke. Felvágja, de egyúttal össze is morzsolja a tarló legfelsőbb felületét 3-7 cm. mélységben, megszünteti a talaj hajcsövességét ugyanezen mélységig és sokkal kedvezőbb magházat nyújt a gyommagvaknak, mint az eke, amely lefordítja, a 3-4 cm. alatt maradt hajcsövesség következtében a talaj nedvessége mégis fel tud szállani annyira, hogy a csirázó növényke megtalálja a további kifejlődésére szükséges nedvességet és a tarló sokkal hamarabb zöldül ki ilyen munka után, mint hogyha azt ekével leszántották volna.

A tárcsás borona szerkezete ma már annyira ismeretes, hogy különös ismertetésére bocsátkozni felesleges volna. Itt csak a 9 ik kérdésben említett skarifikátorról fogok megemlékezni. Ez véleményem szerint nem való tarlóhántásra, mert ennek egészen más rendeltetése és célja van. Az elvizenyősödött rétek felújítására való és célja tulajdonképpen a talaj mesterséges kiszáritása, amit pedig a tarlóhántásnál éppen nem akarunk. Megengedem, hogy a kérdéstevő ur által felemlített helyen ezen skarifikátorral, illetve rétfelújítóval tarlóhántásnál is ért el jobb eredményeket, mint az ekével, mindazonáltal nem merném ajánlani tarlóhántásra. Magam részéről a tárcsás boronát vagy pedig az erős rugós fogakkal ellátott kultivatort tartom a legjobb tarlótörő eszköznek. i. S. P.

Szélmotor takarmányelőkészítő gépek hajtására. (Felelet a 496. sz. kérdésre.) A szélmotort a takarmányelőkészítő gépek meghajtására ma már a külföldön általánosan használják és ha ott be tudtak válni, minálunk is be kell nekik válni. Ilyen szélmotort meghajtott takarmányos kamra van, ha jól emlékszem, a Wenckheim-féle esorvási uradalomban vagy annak szomszédságában, amely az ottani hírek szerint kifogástalanul működik. Ugyanílyen szélmotoros takarmányos kamra van Kassán az akadémia gazdaságában, hol azonban nincs mindig elegendő szél és így nem működhet úgy, mint kellene. Ha megfelelő nagyságú szélmotort választanak és azt megfelelő magasan helyezik el, úgy, hogy a szél szabadon érhesse, minden további nélkül működésbe lehet vele hozni a takarmányos kamra gépeit. Természetesen egyről nem szabad megfellemlkezni és ez az, hogy a szél nem egyen-

letes és nem mindenkor áll oly mennyiségben rendelkezésre, mint az kívánatos volna. De viszont a szél járása mégis betart egy bizonyos rendszert, amely rendszer vidékenként más és más alakban nyilvánul, de egy kis utánjárás és megfigyelés után csakhamar kitapasztalható. Abszolút szélsőséges nap ugyyszólván nem létezik, a napnak bizonyos szakában (vidékenként különböző szakokban) fellép a szél bizonyos ideig. Ezen idő alatt a szél elvégezheti azon takarmányprító munkákat, amelyek ugyyszólván napról-napra végzendők, pl. nyáron a zöldtakarmány szecskázását, télen a gumósok aprítását. A nehezebb munkát, a darálást, végezheti a szél akkor is, mikor egyéb órához kötött munkára nincs szükség. Így tehát ha megfelelő nagyságú garatot, amelybe befér 8-10 hl. örlendő anyag, összekötünk daralógéppel, amely daralógép minden felügyelet nélkül éjjel is működhet és akkor végzi a munkát, amikor szecskázni való répat vágni nem kell, akkor a szélerőt állandóan a legelőnyösebben használjuk ki.

Kérdéstevő nagyon helyesen cselekszik, ha ezen eszmével foglalkozik; a magam részéről kész vagyok e tekintetben részletes felvilágosításokkal is szolgálni. Amely tény s ezt a legnagyobbban állíthatom, hogy kellő berendezés mellett szélerővel akármilyen takarmányos kamra gépei működésben tarthatók. Különösen akkor, hogyha már ugyanis megvan a benzinnemű, mely az esetleges szélhiány alkalmával ideig-óráig mint segítő hajtó-motor szerepelhet.

i. S. P.

Vetésforgó megállapítása. (Felelet a 497. sz. kérdésre.) A vetésforgó a gazdálkodás alapját képezvén, mint ezt már többször kifejtettük, a vetésforgók okszerű megválasztásának első feltétele, hogy az illető gazdaság helyi viszonyait ismerjük. De a kérdésből nem tűnik ki sem a gazdaság területe, az, hogy rétekkel, legelőkkel rendelkezik-e, hogy a szántóföld hány szakaszból áll és hogy a természetű növények közt milyen legyen a területi arány.

Ennél fogva csak egy tipikus forgót ajánlhatunk, amely esetleg a következő lehetne:

1. Kapásnövény #.
2. Őszi gabona, tavasszal lóherrel elvetve.
3. Lóher.
4. Őszi gabona.
5. Kapásnövény #.
6. Őszi gabona, esetleg tavasszal luczernával elvetve.
7. Takarmány (csalamádé, köles).
8. Őszi gabona.
9. Luczerna melléknyomáson, amely addig meghagyatnék, amíg megfelelő termést ad s aztán új luczernással pótolatik.

Ezen forgó szerint lenne 44% gabona, 22% kapás és 34% takarmány.

Hensch Árpád.

Gőzeke-szántás átalakítandó magánjáró lokomobillal. (Felelet a 498. sz. kérdésre.) Van ugyan a MÁV. gépgyárnak egy szerkezet, amelylyel a közönséges gazdasági lokomobillt át lehet alakítani magánjáróvá, e szerkezet azonban nem igen tudott elterjedni, úgy, hogy a gyárosok jobbnak látták mindjárt úgy meg szerkeszteni a lokomobillt, hogy az egyúttal mindjárt magánjáró is legyen.

Nagy kérdés, hogy vajjon az átalakítandó lokomobill költségei arányban állanak-e majd az esetleg elérendő eredménnyel? E tekintetben tessék kérdést tenni egyenesen a MÁV. gépgyárhoz, onnan kaphat részletes és szak-szerű véleményt az átalakítás módzataira és költségeire nézve is. Annyit azonban előre is mondhatok, hogy az átalakítást nem tartom szerencsés gondolatnak, mert ha a tisztelt kérdéstevő azt hiszi, hogy a nála lévő fekete földön az a magánjáró átalakított lokomobill eredményesen szántani fog, akkor nagyon csalódik. Pláne ha azt a fekete földet 12 óráig áztatta az eső, akkor meg szó sincs róla, hogy dolgozni képes legyen. A magánjáróval lehet tarlót törölni, de azzal őszi szántást végezni aligha fog sikerülni.

Hogy mibe kerül azután egy hold földnek a megszántása, arra megint nem lehet a megadott adatok alapján válaszolni. Először tudni kell, hogy mibe kerül az átalakítás, hogy ilyen formán mibe kerül az egész gőzgép és ha ezt az árt ismerjük, akkor lehet számításokat tenni, hogy mibe kerülhet egy hold föld megszántása. De ekkor és még egyéb tényezőktől, nevezetesen a helyi viszonyoktól, a talaj minőségétől, a vízfordás, tüzelőanyag áráról s a munkabérekről is függ a területegységre vonatkoztatott szántási költség. Tessék mindezekre megadni az adatokat, akkor lehet részletesen válaszolni.

i. S. P.

Vetőgép a kisgazdaságban. (Felelet a 499. sz. kérdésre.) A kisgazdák általában 11, ritkábban 13, könnyű talajon 15 soros vetőgépet is használnak. Hogy milyen mértékben van a kisgazdák között elterjedve a 2 ló után való vetőgép, arról kérdéstevő igen könnyen meggyőződhet azon egyszerű tényből, hogy Magyarországon évenként mintegy 3-4000 vetőgép kerül eladásra és a vetőgépek vevőinek zömét jóformán a kisgazdák képezik s ez így megy már vagy 30 év óta. Azon vidékeken, hol a mezőgazdasági kultúra előrehaladt, a kisgazdáknál csak olyan általánosan ismert és használt gép a vetőgép, mint akár a kasza. Minden valamire való kisgazda gazdaságában ma már megtalálhatja a vetőgépet. Részletesebb felvilágosítást nyújthat az 1896-ban megjelent statisztikai kimutatás, melyet a Központi Statisztikai Hivatalból megszerezhet kérdéstevő s amelyben járásokként, sőt községeként fel van sorolva, hol minő gazdasági gép és mennyi van használatban. Természetesen azóta az a szám jelentékenyen, talán 30%-kal is emelkedett.

i. S. P.

Czirokaratógép. (Felelet az 500. sz. kérdésre.) Czirokaratógép tudomásom szerint nincsen és nem is igen hihető, hogy az erős száru czirokat aratógéppel arattatni lehessen, ha csak úgy nem, hogy teljes patkóval ellátott lovakkal, vagy pedig megpatkolt ökrökkel vontatják a gépet és e célra a legerősebben megkonstruált marokrakó aratógépet használják. Kísérletképpen meg lehet próbálni esetleg akármelyik nálunk már ismert és elterjedt marokrakó aratógépet. Különlegesen e célra szerkesztett aratógépet nem ismerünk.

i. S. P.

≡ Minden gazdaságban nélkülözhetetlen eszközök ≡

az országazerte első helyen elismert kitéző szerkezetű és legolcsóbb

„Eredeti Kalmár-rosták“ len- és heremagtisztító gépek

Elsőrendű hazai anyagból gyártunk ezidőszent 15-féle nagyságban, különböző szerkezetben a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő általános terménytisztításhoz berendezett különleges gépeket, szelelő és magválasztó rostákat, kézi vagy hajtórőre alkalmas. — Ezévi újdonságainkról sziveskedjék ingyen árjegyzéket kérnél. — Minden esetleges kérdésekre azonnal és díjtalanul válaszolunk.

KALMÁR ZS. és TÁRSA különleges terménytisztító gépgyára Hódmező-Vásárhelyen.

Telefon 69. szám.

1905. évi Nagy-Enyaden állami aranyéremmel kitüntetve.

Sürgőnyezim: Kalmár-rostagyár.

Munkástügyek. Szociálista mozgalmak.

Szociálista munkaadók.

A német szociáldemokrata pártban egy igen érdekes és éleshangú vita folyik, amely újra felszínre hozza a pártban uralkodó ellentéteket. Maga a kérdés szociális szempontból nagy jelentőségű, mert megkérdi a szociálisták egy fontos alaptételét. A szociáldemokrácia eddig elméletben és gyakorlatban is azt hirdette, hogy a munkásság követelése a munkaadóval szemben mindig jogos és a szociálista párt kötelessége a munkásságot minden ilyen követelésében támogatni. Hiába tiltakoztak ez ellen nagynevű szociológusok és hiába ellenkezett minden, a nemzetgazdaságtan logikájával: a szociálisták álláspontja az volt, hogy minden áru értékét a munkás teremti és így annak értéke őt illeti. Azon érvel, hogy a munkaadó adja a nyersanyagot, a munkaeszközöket, ő alkalmazza a szellemi munkásokat, ő viseli a terheket, ő küzd a piacon — nem vették tekintetbe. Jogosnak tartotta a szociálisták a munkásság még olyan követelését is, ha pld. 3-szoros bért és két órai munkaidő-rövidítést követeltek. Hiába mondta a munkaadó, hogy a termelés ilyen drágítása mellett léte lehetetlen, bukása kikerülhetetlen, a szociálisták válasza ez volt: ne legyen vállalkozó, csukja be a boltját. Ez a gazdasági viszonyokkal, a munkaadó körülményeivel nem számító rendszer, mely utat nyitott a tulzó követeléseknek, — boszút állott a szociálistákon is.

A német szociálista szövetkezetek legutóbbi közgyűlésén a raktári és árusító segédek emlékirat alakjában helyzetük javítása érdekében több követelést állítottak fel. Hivatkoztak a szociálista szövetkezetek fejlődésére, jövedelmük szaporodására és követelték fizetésemelést és 50—60 órai heti munkaidőt. Az évi fizetés minimumát 1320—1800 márkában (1 márká = 1 korona 20 fillér) kérték megállapítani. Nagy volt a meglepetés, mikor a német szociálista párt egyik vezérére *Elm* birodalmi képviselő szóhoz jelentkezett és heves beszédben kikelt a munkások újabb követelése ellen. Elmondta, hogy a szövetkezetek most indultak fejlődésnek és gyarapodásnak és az ilyen tulzó követelések teljesítése feltétlenül megakasztja fejlődésüket. „A szociálista szövetkezetek nem teremthetnek — mondta Elm — a mai társadalom közepén, a kapitalisztikus rendszer dacára szociálista államot. A szövetkezeteknek semmi kedvük — nevéstéges utópik kísérletezéséért — tönkremenni. A szövetkezeti alkalmazottak ezen újabb követelésére csak egy helyes és elfogadható válasz van: nem szabad azokat teljesíteni. Én figyelmeztetem a vezetőséget: ne teljesítse a tulzó követeléseket, mert ez a szövetkezetek csődjével jár majd.”

Elm beszédét megoszlott tetszéssel fogadták, de nyomában megszólalt a német szociálista sajtó és elkezdett harez indult meg. *Elm* mellett sokan nyilatkoztak és elítélték a munkásság ezen követeléseit, melyeknek esetleges teljesítése a szociálista szövetkezetek bukásához vezetnek. „A szövetkezeteket — írják *Elm* hívei — nem azért alakítottuk, a munkások a pénzt nem azért adták össze, hogy a szövetkezetet alkalmazottai tulzó követeléseit tönkretegyék, hanem a szövetkezeteket az egész munkásság érdekeit szolgálják.”

Az ellenpárt nem hallgat, hanem elkezdett támadja *Elm*-eket. „Igaz szociáldemokrata — ír egy szociálista lap — egy pillanattal sem vonhatja kétségbe a munkásság bármely követelésének jogosultságát. A szövetkezetek ne gazdagodjanak, hasonlóan a kapitalistákhoz, a munkásság rovására. Ha nem bírják ki a tisztességes béreket, akkor adják be a kulcsot. Mit követelnek a munkások? Rendes fizetést, amelyből meglehet élni. A vezérek évi 10,000 márká fizetését felemelték 12,000 márkára. Hát hogy fér az össze a szociálista

elvellek, hogy ugyanott 25 és 50 márká fizetéses alkalmazottak legyenek? Hogy türethető az, hogy havi 1000 márkás vezető ember néhány órát tölt hivatalában, a 25—50 márkás alkalmazott pedig hetenkint 90—98 órát dolgozik, amely napi több mint 16 órának felel meg.”

A vitában az egész szociálista sajtó vesz részt és valószínű, hogy kongresszus elé is kerül. Tanulságos ebben a harezban az, hogy a szociálisták mint munkaadók óvatosak és mindig számolnak azzal, hogy mennyi terhet bír el a vállalatuk, de ugyanazt a munkadónak bűnül rójják és szípolozóknak nevezik el. De érdekes az is, hogy mint rendszeren, ez alkalommal is visszafelé sült el a fegyver. A szociálisták hirdették, hogy a munkásság követelése minden körülmények között jogos és most az elméletben annyira hirdették tételüket saját maguknak kell megcáfolniuk a gyakorlatban.

Agrárszociálista próbálkozások Németországban.

A szociálistáknak mindeddig tudvalevőleg sehol sem sikerült megfelelő agrárprogramot illeszteni a maga rendszerébe, holott ennek a szociáldemokrata pártra nézve, a politikai propagandának az östermelő népességre való kiterjesztése és a kisbirtokos, kisbirtól választóknak megnyerése szempontjából agrár-államokban igen nagy jelentősége volna. A szociálista pártok vezetői legnagyobb részben maguk is belátják már ezt és minden eszközt megragadnak arra, hogy politikájuk szekerébe foghassák a mezőgazdasági válságok folytán elégedetlen parasztságot. Megkísérelte ezt a német szociálisták revizionista irányzata is, legutóbb pedig Franciaországban próbálkoztak meg vele a szociálisták, hogy a délfranciaországi szőlőgazdasági válságból tőkét kovácsoljanak a maguk pártcéljai számára. Csak hogy persze azok a jelszavak, amelyek esetleg alkalmasak a nagyvárosok ipari munkásságának felbujtogatására és elbolondítására, teljesen hatástalanok maradnak a kisgazdák, kisbirtolok és mondhatni általában a mezőgazdasággal foglalkozó kisemberek körében, akiket a szociálista pártprogrammal, a magántulajdon megszüntetésének vagy akár csak a közös gazdálkodás elvének hirdetésével vajmi bajos volna meghódítani. No de sebj, ha voksfoglalásról van szó, akkor szívesen sutba dobják elveiket a szociálista „elvtársak” és készek saját elveiknek ellentmondó külön programot is adni a gazdasági érdekességnek, csak hogy ezzel a — külön e célra készült — maszlaggal a maguk táborába édesgethessék a vidéki választók száz- meg százait. S bizony nem a szociálistákon mulik, hogy törekvésüket mindeddig nem koronázta siker és hogy — egyes sajnálatos kivételektől eltekintve — sem a józan parasztságot nem sikerült beugratniuk, sem pedig a mezőgazdasági munkásság és eselődés felbujtogatásával, elégedetlenségbe vagy nyílt szerződésességbe kergetésével nem voltak képesek a termelés folytonosságát megakasztani, a mezőgazdaságot romboló válságba sodorni.

Élénk világot vet a németországi szociáldemokratapárt kétszintű és népámitó taktikájára a karlsruhei szociálista pártvezetőségnek egy legutóbbi határozata, mely a szociálista „elvek” belső értékét is találóan és szinte meglepő nyíltsággal jellemzi. Kimondotta ugyanis az említett pártvezetőség, hogy a kisgazdák megnyerésére szolgáló délnémet pártajtónak nem szabad úgy dobálózni a kenyér- és huszorsora vádjával, mint ezt a főleg ipari munkásságra támaszkodó északnémet szociálista sajtó teszi. Mert — mondják a karlsruhei „néppártok” — a kisgazdák nagy érdekük az, hogy terményüket és állataikat kedvező áron értékesítsék és ennélfogva e jogos törekvésüknek lebecsmérlése mélyen sérti őket, sőt elidegenítőleg hat rájuk. Dél-Németországban tehát a közvetítő-kereskedelem visszaélései ellen kell az agitáció életfordítani, mivel tényleg ez drágítja meg a huszfogyasztást,

nem pedig a mezőgazdaság, mely alig képes megfelelő árat elérni állataiért. És amidőn az említett szociálista pártvezetőség ezeket az általunk mindig hirdetett, de a szociálista sajtóban ezerszer megtámadott és kigunyolt igazságokat pártlapjainak melegen a lelkükre köti, egyúttal arra is biztatja őket, hogy a parasztnak egyesületekbe, szövetkezetekbe való tömörülését is lehetőleg mozdítsák elő és igyekezzenek a kisgazdák e jogosult törekvéseinek támogatása útján mentül több hivatást terelni a szociáldemokrata táborba.

Valóban alig lehetne évtizedeken át megdöntetleneknek hirdetett elveket nagyobb cinizmussal félrelökni, de hát a szociálistáknál a pártédek — úgy látszik — minden eszközt szentesít. Hogy az ilyen szélső-politikának mennyi erkölcsi alapja van, az ezek után nem szorul bővebb bizonyításra és az ilyen vaskövekezetességgel hirdetett elveknek belső értékével, valamint a „kenyér- és huszorsora” jelszavaival üzött féktelen agitáció igazságával is tisztában lehet minden elfogulatlan szemlélő. Remélhetőleg a vakmerő és szemérmetlen népművelés áldozataival kiszemelt kisgazdák is átlátják majd a szitán és csufosan tovaűzik portájukról a báránybőrbe bujt szociálista farkasokat!

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal
Az OMGE. közleményei	1543
Egyrő-másról	1544
Munkástügyek. Szociálista mozgalmak	1552
TÁREZA.	
A szelid szarvas	1544
Állattenyésztés.	
Sertésenyésztésünkről	1543
Állatgyógyászat.	
A takonykóros fertőzés módjáról	1548
Gazdasági vegytan.	
Mi mindenre használható a kazein?	1549
Erdészeti, faültetési.	
Tuskórobbantás dinamittal	1550
Levélsekélyny	1550
Vegyesek	1552
Az osztrák Landwirthschafts-Gesellschaft százéves jubileuma. — Mezőgazdák és vendéglősök sörgyártó szövetkezete. — Állatorvosok napidijai. — A vándorzigányok és a közgazdaság. — Lépfene elleni védekezés. — A szerb tövis irtása. — Tenyésztéstudomány Muraszombaton. — Szőlőmivelő-gépek bemutatása. — Tenyészjuhvásár Miskolcon. — Baromfiállítási és vásár Hódmezővásárhelyen. — Terményszállítások a hadsereg részére. — Komlóhírek. — Állatkiállítás és vásár Komáromban. — A Dunagőzhajózási társaság engedményei gabonaküldemények után	1553
Kereskedelem, tőzsde	1554
Szerkesztői üzenetek	1555

Az osztrák Landwirthschafts-Gesellschaft százéves jubileuma. Folyó év őszén ünnepli a bécsi cs. k. mezőgazdasági egyesület, melyet az 1807. évi október 23-án kiadott udvari dekrétum létesített, fennállásának századik évfordulóját. Az egyesület elnöksége méltóképpen öhajta ezt az alkalmat megünnepelni és a jubileum előkészítésére nagybizottságot alakított. E nagybizottság elhatározta a napokban, hogy a százéves jubileum napján ünnepi közgyűlést tart, melyre meghívja az osztrák kormányt, valamint a bel- és külöldi nagyobb gazdasági egyesületek képviselőit. Ugyanezen alkalommal emlékkönyvet is ad ki az egyesület, melyben Häusler József tanár, a Landwirthschafts-Gesellschaft ügyvezető-titkára fogja az egyesület történetét megírni. Végül elhatározta az előkészítő-bizottság egy jubileumi alap létesítését, amelynek kamataiból időről-időre három díj tüzetnek ki a mezőgazdasági gyakorlat, tudomány és szervezkedés terén elért kiváló eredmények jutalmazására. Az egyesület nagy mozgalmat kíván indítani az osztrák gazda-

társadalom körében, hogy minél jelentékenyebb alapot sikerüljön a nevezett célra összegyűjteni. A jubileumi ünnepség részletes programját szeptember hó első felében teszik közzé.

Mezőgazdák és vendéglősök sörgyártó szövetkezete. Már évekkal ezelőtt javasolta jelen sorok írója azt, hogy termeljék a *belföldi* fogyasztásra kerülő sör az ezen iparcikk előállítására és illetőleg forgalombahozatala körül mellőzhetlen mezőgazdasági és vendéglősség közvetlen egységmüködésével: mezőgazdák és vendéglősök sörgyártó szövetkezetei. A gondolat megpendítése óta folyvást próbálkoznak egyesek a megvalósításával. Most megint alakulóban van a vendéglősöknek egy sörgyártó részvénytársasága. Ez ugy a köz, mint a vendéglősök külön érdekében néhány megjegyzésre ad alkalmat. A részvénytársasági forma nem tartalmaz garanciát arra, hogy későbbben is tényleg a vendéglősök — és nem például a régi sörgyártók — lesznek tulajdonosai az alapítandó gyárnak. Ez csakis szövetkezet utján biztosítható, amelynél a tagság, illetőleg a részvény átruházás utján való megszerezhetése is minősítéshez lenne kötve. Itt aztán tudhatjuk, hogy az új sörgyár haszna egyedül a vendéglősöknek, ugyint a szállító mezőgazdáknak fog jutni. Ezzel együtt elérhető volna az is, ami a közérdek sérelme nélkül más módon elérhetetlen, t. i. hogy a belföldi fogyasztó területükből vesztene az eddigi sörgyárosaink, akik így reászoritva, hamarosan hozzáfognának a nehezebb, de valójában mégsem nehéz földadathoz, árpatermesztésünk kivitelre kifőzésének a munkájához. (h. m.)

Állatorvosok napidíjai. A közigazgatási bíróság legutóbb kimondotta, hogy városi állatorvosnak csupán oly esetben lehet törvényes igénye a vásárokon teljesített állatorvosi szolgálat után napidíjak felszámítására, ha ezt a külön díjazást neki a városi szolgálati szabályzat, vagy külön szolgálati rendelkezés biztosítja.

A vándorzigányok és a közigazgatás. A vacsi négyzteres rablógyilkossággal kapcsolatban a sajtóban többszörösen szóba kerültek azok a rendszabályok, melyek mellett a vándorzigányok kihágásai, büntetési ellen a társadalom és a gazdasági élet sikeresen védekezhetnék. Ebben az irányban az utolsó évtizedben számos kezdet történt, de minden gyökeres intézkedés nélkül. Legutóbb az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tüzte napirendre a vándorzigányok kérdését s a vidéki gazdasági egyesületekkel karöltve minden részletkérdésre kiterjedő megoldást javasolt a bel- és a földmivélségi kormánynak. Ebből az akcióból kifolyólag az OMGE. javaslatát, melyek feliratban foglaltattak össze, a következőkben tette meg: A kóbor cigányok gyermekei hét éves korukban elhagyottaknak nyilvánítottassanak és ezek neveléséről az állam gondoskodik. Szükségesnek tartja az OMGE., hogy a cigányok kóborlása betiltassék és szigoruan büntetessék és a kóborlásba visszacsúzó cigánytól a lótarás is megvonassék, házalási és vándoripari igazolványokat egyáltalán ne kaphassanak. Ezekenkivül kívánta az OMGE., hogy minden cigány illetősége megállapításuk és letelepülésre kényszerítettessék. Akinek illetősége ki nem mutatható, a hatóság hivatalosan állapítsa meg azt oly módon, hogy az illetőségi hely az a község legyen, ahol a cigány kimutathatólag a leghosszabb ideig tartózkodott. Hogy e miatt a községeket kiadás ne terhelje, az ily kényszerilletőségből származó kiadásokat és terheket az állam vállalja magára. Kívánsága volt még a feliratnak, hogy a külföldi cigányok kérelhetlenül toloncoltassanak ki és jövőben be ne bocsáttassanak. Hogy ezek a javaslatok végrehajthatók legyenek, javasolta az OMGE., hogy a kóbor cigányok ügye országosan központosítottassék azaz ezen ügyek kezelése és nyilvántartása, egy központi hatóságra bizassék. Ezt a memorandumot még Tisza István gróf belügymi-

nisztársége idején terjesztette fel az OMGE. Azóta számos törvényhatóság tette magáévá az OMGE. javaslatát, a melyek csakis a Társadalomtudományi Társulat és annak vezető egyéniségei részéről részesültek támadásban.

Lépfene elleni védekezés. Elismert dolog, hogy általánosságban az állategészségügyi törvényben és végrehajtási rendeletében a lépfenét illetőleg megállapított óvrendszabályok teljesen megfelelők, sőt bizonyos tekintetben túlszigorúak is. A betegségek ellen való védekezésnél mégis van baj s ez onnan származik, hogy a gazdaközönség egyrésze a felmerülő betegségi eseteket a hatóságnak nem jelenti be. Így volt az a pozsonyi lépfene-esetknél s így van a ragadós száj- és körömfájásnál is. Ha a betegségi esetek nem jutnak a hatóságok tudomására, akkor természetesen a megfelelő óvrendszabályokat sem lehet alkalmazni s így tág tér nyílik a betegség terjedésére. Amíg a gazdaközönség nem érzi át a betegségek elleni védekezés szükségességét és csak addig tartja üdvösnék az óvintézkedéseket, míg az magánérdekeit nem sérti, a betegségek ellen védekezni teljes sikerrel alig lehetséges. Ami a lépfene elleni általában az állatgyógyászatban használt oltóanyagoknak állami termelését illeti, ez iránt a földmivélségi miniszter már minden előkészület megtett és legkésőbb a jövő tavaszra az állami oltóanyagtermelő intézet megkezdte működését.

A szerb tövis irtása. A mezőgazdaságról intézkedő törvény értelmében a szerb tövis irtása kötelező. Miután a földmivélségi miniszter szakközvegeinek és a gazdasági egyesületeknek jelentéseiből arról győződött meg, hogy ennek a kártékony növénynek az irtása kellően foganatosítva nincs, utasította a törvényhatóságokat, hogy az irtás iránt a szigorú intézkedéseket sürgősen tegyék meg.

Terményszállítások a hadsereg részére. A m. kir. honvédség részére 1907. évi október 1-től 1908. évi szeptember 30-ig szükségelt s ajánlati uton fedezetet nyerő gazdasági termények beszerzéséről szóló hirdetményből az alábbi kivonatot közöljük:

Katonai átvevő állomások

Termények	Kassa	Eperjes	Igló	Miskolc	Eger	Sátoralja-Ujhely	Mur-kács	Ungvár	Szatmárnémeti	Máramaros-sziget	Nagy-Károly	Nyiregyháza
Zab q.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Széna q.	3440	125	105	230	105	125	320	105	320	105	105	2540
Alomszalma q.	2120	68	62	140	63	62	180	62	180	62	62	1570
Ágyszalma q.	486	105	105	100	80	80	170	80	100	80	80	80
Tüzifa m ³	1520	288	180	340	230	230	580	240	380	240	240	220
Köszén q.	—	—	150	150	—	—	150	—	—	—	—	—

Szállítási módokat, bánatpénz és az összes feltételekre nézve részletes felvilágosítást nyújt a kassai III. honv. ker. hadbiztossága.

Komlóhírek. A *nürnbergi* piacra a nyári komlóminták 5 kilós postacsomagokban naponként érkeznek hazánkon kívül Stájerből Horvátországból s Svájcából (?) és kilója 4 márkán (4.90 korona) kél el. — Az osztrák Danba vidékén a nagy ellenállással bíró zöld indáju komló elég jól áll s szép termést ígér. Itt a kereskedők már elővételeket kínálnak. *Dél-Stájerben* már megjelentek a tobozok, mielőtt a növény kifejlődött volna, a tavalyi termést tehát nem érik el. Nürnberg vidékén elég jól fejlődtek az ültetvények, de az éjjeli hidegek hátráltatják a tobozfejlődést. Közép-Bajorországban esős az idő s ez a kivirítást hátráltatja. Így áll a württembergi Rottenbergben is, ahol igen hidegek az éjjelek s ezért a komló igen egyenetlenül fejlődött. Jobb terméshírek érkeznek a porosz *Pozenből*, ahol rendszeren áll a komlónövény. *Londoni* hírek szerint ott is hideg, esős az időjárás, ugyanígy, hogy a hamuféreg invázió megsokasodott, a növényeket a korompenész lepi el s alig győzik dezinficiáló anyagokkal mosni. Julius 18-iki jelentésünk után a bácskai komlós vidékről írják, hogy ott 4-5 komlós községben az orkán és jégeső 20-25% kárt tett. A saazi piacon tavalyi komló iránt élénkebb lett a kereslet, sőt Nürnbergben egy tétel 1905-iki is vevőre talált.

Állatkiállítás és vásár Komáromban. A Komáromvármegyei Gazdasági Egyesület szeptember hó 20-22-én ló- és szarvasmarha-

kiállítást rendez Komáromban, amelynek kitűzött díjaira csak a 40 holdnál kisebb birtokkal bíró megyebeli gazdák pályázhatnak saját nevelésű állataikkal. Bővebb felvilágosítást ad az egyesület titkári hivatala Komáromban.

Tenyészállatdíjazás Muraszombaton. A muraszombati járási gazdakör augusztus hó 24-én Muraszombaton ló-, szarvasmarha-, sertés- és baromfi-díjazást rendez. A kitűzött díjakért a vas megyei kisbirtokosok pályázhatnak saját nevelésű tenyészállataikkal. Muraszombaton különben f. é. szeptember hó 1-én kezdve minden hónap utolsó szerdáján állatvásár lesz. Bővebb felvilágosítást ad a gazdakör titkári hivatala Muraszombaton.

Szőlőmivelő-gépek bemutatása. A Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesülete a Heves megyei Gazdasági Egyesülettel karöltve augusztus hó 19-én a gyöngyös-visontai szőlőtelep társaság szőlőiben gépbemutatót rendez, amelyen munkaközben mutatják be a külföldön olyannyira bevált fogatos talajmivelő- és permetező-gépeket.

Tenyészjuhvásár Miskolcson. A Borsod-megyei Gazdasági egyesület f. évi augusztus hó 26-án tenyészkos és anyajuhvásárt rendez. A bejelentések augusztus hó 20-ig az egyesület titkári hivatalához (Miskolc, Kossuth-utca 22 sz.) küldendők, mely kívánatra szívesen ad felvilágosítást és küld kedvezményes szállításra jogosító igazolványokat.

Baromfikiállítás és vásár Hódmezővásárhelyen. A Hódmezővásárhelyi Gazd. Egyesület szeptember hó 8-10-én tehát az eredeti programtól eltérőleg egy héttel előbb tartja meg baromfikiállítását és vásárját. Bejelentések augusztus hó 10-ig fogadhatnak el a gazd egyesület titkári hivatalánál Hódmezővásárhelyen.

A Dunagőzhajózási társaság engedményel gabonaküldemények után. A folyó évi augusztus 1-től az 1907. évi hajózás berekesztéséig időközönként érvényes gabona-, hüvelyes-, malata-, nyersrizs- és olajmagküldeményekre vonatkozó díjszabás szerű fuvardíjtelekből 100 kgr.-kint, a különböző forgalmi viszonylatokban legalább 1000 méterháza mennyiség elszállítása esetén, a forgalmi viszonylatok szerint változó nagyságu engedményt térít vissza refakcia ezimen a küldemény feladójának a fuvarlevelek betérjesztése mellett az első es. k. szab. Dunagőzhajózási társaság forgalmi igazgatósága.

Heremagot termeszto gazdaknak különösen fontos a következő hír: Azon gazdák, kik akár lóheréből, akár luczernából legalább 50 q. magtermést várnak és arankájuk nincs, tudassák ezt Mauthner Ödön budapesti magnagykereskedővel. Ennek utána Mauthner elküldi egyik tisztviselőjét és a herét még lábán megtekinteti. Ha azon területen aranka nem mutatkozik, akkor az ott termő luczerna vagy lóheremag 100 kilóját 8-10 koronával magasabb áron fizeti, mint az arankás mag akkori napi ára. Akiknél tehát még találkozik aranka, irtsák most erélyesen, hiszen 100 kg.-ként 8-10 K. bevételi többlet buszsan megtéríti az arankairással járó költséget.

Stephan-féle meszelő- és ferítlenítő-gépek.

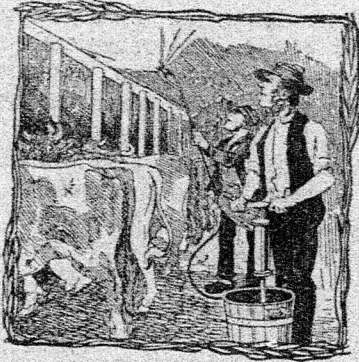
Minden gazda tudja, hogy mily nehézkes és költséges a gazdasági épületek és cselédalakások évenkénti meszelése. Uradalmi vagy napszámos kőművesnek érdekében áll, hogy a meszelést, amennyire csak lehet, esetleg az egész építési időnyben — tehát tavasztól őszig — elhuzza.

Ez indított engemet arra, hogy mult év tavaszán a Stephan-féle „Fix“ meszelőgéppel (gyár Scharley O. S.) próbát tegyek és az eredményt úgy technikai, mint gazdasági szempontból nagyon kiértékeltem.

A „Fix“ gép szolidan van megcsinálva, könnyen kezelhető, igen egyszerű és rendkívüli munkaképességű. Kezeléséhez egy kőműves és egy kézilégnyel használtam, ki a megadott utasítás értelmében egy óra alatt teljesen elsajátította a gép kezelését. Hogy a meszelési effektust és a csővezetést teljesen értsük, ahhoz 2-3 nap szükséges. A két ember közül a kőműves a csövet vezette, a kézilégnyel pedig pumpált, hogy a nyomás meglegyen. A cső végén egy szita van, mely a mésztejet finoman szétpermetezi a szelkazan nyomása következtében a mésztejet a falakra fújja, úgy, hogy az a fal legmélyebb likacsába is behatol, mi különösen a sarkoknál nagyon fontos.

Meghosszabbított csővel a kőműves fatömbre állva, képes 10 m. magasságban tisztán meszelni. A gép megtöltése előtt a mésztej egy hozzáadott szitán átszűrendő, hogy a homok stb. részecskék kirostáltassanak, nehogy a szita elduguljon.

Néhány próba után egyszeri átmeszelésnél is szép, egyenletes fehér falat nyerünk, mely má-

sodszori meszelés után természetesen szebb és fehérebb és tartósabb lesz. Normális magas és széles istállónál a meszeléshez való előkészület, ugyszinte az állatok ide-oda hajtása megtakarítatik, mert a gépet az istálló középjárásában

állítjuk fel és a csővezető onnan bárhol könnyen elérheti a falat.

Saját tapasztalatomból mondhatom tehát, hogy meszelővel való meszelésnél soha oly egyenletesen szép falat nem nyertem, mint a „Fix“ géppel való meszelésnél. A „Fix“ gép 2 emberrel naponta átlag a háromszoros-négyszeres munkát végzi, mint a meszelővel dolgozó kőműves.

Gazdasági tekintetben, tekintve, hogy körülbelül 30%-kal kevesebb mész kell, a „Fix“ géppel való meszelés 40-50%-kal olcsóbb, mint a kézi meszelés, egyszóval a „Fix“ meszelőgép gyorsan, olcsón és szépen dolgozik. De ezzel még nincs kimerítve az előnye. Nélkülözhetlenné válik a faistállóknál, a zsindeletűzet, falak stb. karbolineummal való impregnálására.

Másik előnye, hogy a gyümölcsfák permetyezésére, továbbá lakóházak fertőtlenítésére és állatok mosására is kitünően használható.

En a „Fix“ meszelőgépet a mezőgazdaságra nézve speciális találmánynak tartom és használatát saját tapasztalataim alapján legmelegebben ajánlom.

C. I. igazgató H. P.
Bővebbet mond a 235. árlap, melyet a vezérképviselő, Krása Rudolf, Wien, VII/2. Kirchengasse 37. ingyen és bérmentve küld.

Nemzetközi gabonapiacz 1907 július 27-től 1907 július 31-ig.

Kelet	Effektív árak										Határidő	Határidős árak					
	Budapest	Liverpool	Wien	Prága	Mannheim	Páris	New-York	Chicago	Buenos-Ayres	Odessa		Budapest	Liverpool	Berlin	Páris	Chicago	
Buza	30	22.50	18.42	25.00	23.10	25.66	26.26	18.24	16.60	18.09	16.56	Szept.	22.40	18.75	23.58	22.61	16.98
	26	23.05	18.42	25.00	23.10	25.66	26.40	18.33	16.72	16.60	16.89	Október	22.40	18.75	23.58	22.62	16.98
Rozs	30	16.90	—	18.30	18.60	23.30	18.14	—	—	—	15.38	Szept.	—	—	21.22	16.94	—
	26	17.30	—	18.30	18.60	23.60	18.16	—	—	—	16.09	Október	17.62	—	—	16.94	—
Zab	30	16.40	—	17.61	16.70	23.69	—	—	—	—	—	Szept.	—	—	21.46	16.98	—
	26	16.40	—	17.60	16.70	23.69	—	—	—	—	—	Október	17.84	—	—	16.98	—
Tengeri	30	12.90	13.01	14.20	13.20	17.50	—	12.16	10.72	11.14	—	Szept.	13.82	12.90	16.84	—	10.72
	26	12.75	13.01	14.00	13.20	17.70	—	12.18	10.74	11.35	—	Október	13.18	12.87	16.82	—	10.74
Árpa	30	14.20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jegyzet:					
	26	14.40	—	—	—	—	—	—	—	—	—						

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonátözsde.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezőse gabonaszövetkezős tudósítása a „Köztelek“ öszére.)

Az időjárás meleg, szárazra fordult, csapadék csak szóróványosan fordult elő rövid időtartamban. Az aratási munkálatokkal gazdáink gyorsan haladnak előre és ezzel kapcsolatban a cséplést is sok helyen megkezdték már. A minőséget illetőleg eléggé megfelel. Buzatermésünk a kívánalmaknak úgy a buza színét, mint a minőségsúlyt illetőleg. Olyannyira, hogy e tekintetben inkább optimista felfogás jut érvényre. A külföldön szintén száraz, meleg időjárás uralkodik. Ami az üzleti viszonyokat illeti, a világpiacon a gabonárákban nagyjából mérvű változások nem jutottak érvényre. Összehasonlítva a jelenlegi árakat más korábbi évek hasonló idejébentörtént jegyzéseivel, az árak körülbelül ugyanazon nívójuk, mint a gyengébb termékek idején jelentkezett árak, amiből következtetni lehet, hogy általánosan számot vetnek a világszerte mutatkozó gyengébb természettel. Poroszországból különösen nagyobb dimenziókat öltő export-hírek érkeznek és a kampany kezdete az árak alakulásától függ, amennyiben természetesen a jó árakat igrkezni fognak kihasználni, hogy minél előbb kerüljenek az üzletkötések lebonyolításra. Angliából gyengült árakról szóló jelentések érkeztek. A bevétel az angol piacokra búzában és tengeriben emelkedett. Németországban elég jól alakul a buza aratása. Az 1906-7. évi németországi gabona-kampany elég érdekesen folyt le. Kezdetben Németországban nagy termésre számítottak és magát a világtermést az előző évinél nagyobbra becsülték s csak kevesen sejtették, hogy Oroszországban

oly gyenge lesz a terméseredmény. A rozstermést Németországban 9-6 millió tonnára, a buzatermést 3-9 millió tonnára becsülték, amit igazolt a német statisztikai hivatal.

Az exportüzlet nagy arányokban fejlődött Skandináv, Hollandia, Franciaország és Angolország felé; az árak lassanként emelkedtek. A szállítások a júliusi kötelezettségeket tekintve már csak csekély méretűek. Ami az osztrák piacokat illeti, a buzaüzlet igen lanyhán alakult. Általános a vélemény, hogy elég jó minőségű lesz a terméseredmény, a súly is meg fogja ütni a 70-80 kilogrammot, csupán a szemek lesznek kicsinyek. Bő kínálatot remélnék, abból indulván ki, hogy a termelők a magas kamatlábra való tekintettel kényszereladásokat teljesítenek. Exportüzletre nem igen számítanak.

A mi piacunkon végbement üzletekről, valamint az egyes gabonaneműk áraitól olvasóink napi jelentésünkben találhatnak utbaigazítást.

Napijelentés a gabonátözsderől.

1907 július 30

Alig jelentkezik kínálat; a csökkenő irányban mozgó árak láthatóan nem elégitik ki gazdáinkat, kik is munkálataikkal teljesen elfoglalva lévén, nem sietnek piacra hozni az amugy sem bőven fizető gabonáikat.

Buza ma 10 filléres árvajulást nyert, forgalom 18,000 q. volt.

Rozs változatlan vételekdv mellett 16:80 K.-s ár ért el Budapest paritásában.

Árpa még mindig forgalom nélkül; mindinkább kialakul azon visszás helyzet, hogy eladó és esetleges vevő között egy koronáig terjedő áreltérések állapítottak meg. A helyzet legjobb esetben két hét múlván fog tisztázódni.

Tengeri csapadék hiánya folytán szilárd és emelkedő a provinciális kínálat teljesen visszavonult és a tiszavidéki állomásokon 12 K.-l, Budapesten 13 K.-t és Kőbányán 13 1/2 K.-t engedélyeznek.

Zab rendes szükséglet mellett ártartó, 16— és 16:40 K. árérték állapítható meg.

Becse élénk vételkdv mellett és szóróványos kínálat folytán emelkedő, Budapesten 35— korona, elsőrendű áru ennél is drágábban fizettetik.

Eladatok:

Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 79 k. 22 K. 60 f., 200 mm. 78 k. 22 K. 60 f., 100 mm. 76:5 k. 21 K. 50 fillér.

Pestvidéki: 200 mm. 76 k. 22 K. — f. Bácskai: 100 mm. 77:5 k. 22 K. 20 f., 100 mm. 77 k. 22 K. 40 f., 300 mm. 76:5 k. 22 K. 40 f.

Bihari: 1500 mm. 77:5 k. 23 K. 10 fillér.

Kalocsai: 1100 mm. 78 k. 21 K. 60 f.

Budai: 300 mm. 76 k. 22 K. — f.

Raktáraru: 150 mm. 76:5 k. 21 K. 50 f., 150 mm. 76:5 k. 21 K. 50 f., 150 mm. 76 k. 21 K. 50 f., 840 mm. 74:5 k. 21 K. 30 f., 1820 mm. 74:5 k. 21 K. 30 fillér.

Tiszavidéki: új 100 mm. 80 k. 22 K. 90 f., 100 mm. 80 k. 22 K. 90 f., 500 mm. 79 k. 22 K. 80 f., 900 mm. 79 k. 22 K. 70 f., 100 mm. 79 k. 22 K. 60 f., 300 mm. 79 k. 22 K. 40 f., 150 mm. 78:5 k. 22 K. 70 f., 150 mm. 78:5 k. 22 K. 70 f., 150 mm. 78:5 k. 22 K. 70 f., 100 mm. 78 k. 22 K. — f., 200 mm. 78 k. 22 K. 40 f., 100 mm. 78:5 k. 22 K. 10 f., 100 mm. 76 k. 22 K. — f., 200 mm. 75 k. 21 K. 70 f., 200 mm. 74:5 k. 21 K. 70 f.

Pestvidéki: új 100 mm. 79 k. 22 K. 60 f., 900 mm. 78:5 k. 22 K. 50 fillér, 100 mm. 78:5 k. 22 K. — f., 100.

mm. 77 k. 22 K. — f., 100 mm. 76.5 k. 22 K. 20 f.,
200 mm. 76.5 k. 22 K. 20 f., 500 mm. 76.5 k. 22 K.
— f., 100 mm. 76 k. 22 K. — f., 500 mm. 76 k. 22 K.
K. — f., 150 mm. 76 k. 22 K. — f.
Bácskai: uj 1000 mm. 77 k. 22 K. 40 f.
Hartai: uj 800 mm. 79.5 k. 22 K. 80 f.
Káposztarepce: 100 mm. 34 K. 60 f.
Zab: 100 mm. 16 K. 20 f. kp.
Ross: uj 100 mm. 16 K. 80 f., 100 mm. 16 K. 70 f.
kp. par.

Határvidékek.
(Déli zárlat.)

Buza októberre	22-50 K.
Rozs októberre	17 60 "
Zab októberre	16-10 "
Tengeri augusztusra	13-12 "
Tengeri 1908 májusra	13-16 "

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-
utca, 1907. július hó 30-án. A székesfővárosi vásár-
igazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)
Felhozatott a szokott községekben 162 szekér réti
széna, 11 szekér muhar, 34 szekér zsupszalma, — szekér
alomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér
tengeriszár, 25 szekér egyéb takarmány (lőhere, luczerna,
zabosbikkony, köles stb.), 100 zsák szecska.
A forgalom élénk.
Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna
660-900, muhar 780-820, zsupszalma 520-860, alom-
szalma —, takarmányszalma —, 100 kéve
tengeriszár —, egyéb takarmány 540-840,
zabosbikkony 720-860, lőhere —, zöld luczerna
—, köles —, sarju —, szalmaszecska
600-800. Összes kocsiszám 233. Összes súly 279,600 kg.

Szeszüzlet.

A szeszüzletben e hét elején a változatlan szilárd
irányzat fenttartotta magát és élénk vételkedv mellett
finomított és kontingens nyersszesz kelt el változatlan
szilárd irányzat mellett azonnali és későbbi szállításra.
Ekkelt finomított szesz adózva nagyban 159-160 K.,
adózatlanul 6-61 koronáig azonnali és július-szept.
szállításra, míg ellenben októberi, decemberi szállításra
va amivel olcsóbb a jegyzés.
Élesztőszesz adózva 157-158 K., adózatlanul 58-59
K. kelt el.
Denaturált szesz nagyban 48-49 K. kelt el hordóval
együtt kötésre.
Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyers-
szesz azonnali és aug. szállításra 56 K., későbbi szállítá-
sra 51-52 K. kelt el ab termelő állomás.
A kontingens nyersszesz ára Budapesten 55-56 K.
Bécsi jegyzés — K. kont. nyersszeszért.

Budapesti jegyzés

	nagyban	koronákban
Kontingens nyersszesz	55	58
Finomított szesz adózva	159	160
adózatlan	60	61
Élesztőszesz adózva	157	158
adózatlan	58	59
Nyersszesz adózva	157	157 50
Denaturált szesz	48	49

Az árak 10,000 literfokonként hordó nélkül bérmentve,
budapesti vasutállomáshoz szállítva, készpénzfizetés mel-
lett értendők.

Gazdasági áruszükségleti cikkek.

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete árusztályának
jelentése a „Köztelek” részére.)

Fémüzet. A londoni fémpiac folytonos ingadozása
merő ellentétben áll a rézbányatulajdonosok és egyéb
fémhányak magatartásával, mert ezek ajánlataikkal
több nap óta nagyon visszatartanak, míg az árak a
fémüzetben folyton ingadoznak. Különösen vörösréz
emelkedett és esett is áraban, minden egyes zárlat
másféle volt. A készáru mindig vevőre talált és arány-
lag elég jó árakat érnek el érte. On szinte ingadozó
volt és csakis a 3 havi terminussal jegyzett on ára
állandóan emelkedett. Olom szilárdan maradt az egész
időn át, míg horgany folyton visszament, épp úgy antimon
regulus is.

Chilialétróm. A piaci helyzet alig változott és a le-
folyt hét első napjaiban az üzletkötések jellege vonta-
tot volt; a hét végén több érdeklődés mutatkozott és
szórványosan köttettek egyes üzletek. A júniusi produkció
152,700 tonnára rug, alig valamivel több, mint a múlt
év hasonló időszakában, mely körülményt munkáshány-
nak tudják be.

Az árak ab Hamburg a következők:

	Márka
júliusra	10-70
augusztusra	10-75
szeptemberre	10-82 1/2
októberre	10-87 1/2
februárra	11-20
márcziusra	11-25
áprilisa	11-20

Liszt, élelmény és erőtakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete erőtakarmány-osz-
tályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Liszt. A lisztüzlet természetesen a gabonázlethez
képest alakult és az árak a múlt h ti jegyzésekhez ké-
pest 50 fillérrel lanyhultak. A lisztforgasztás csökkent,
amennyiben már új terményből is tudja a fogyasztás
fedezni szükségletét. A magyar lisztek a csehországi for-
galomban alig számottevő mérvben képezik adás-vételi
tárgyat és az idei kampány igen nehezkésen alakul. A
malmok készlete főleg finomabb buzalisztfajtákra szo-
rikozik, a közép és barna lisztfajták hiányoznak oly-
annyira, hogy az osztrák malmoktól fedezik az ezirányú
szükségletet.

A korpa-üzlet szilárdan alakult, ami főleg annak tu-
lajdonosai, hogy igen kevés a szálastakarmány.
A takarmányoknak igen nagy az ára a vidéken és
ezt legfeljebb a jó tengeritermés enyhítheti. Az utóbbi
időben jelentkező száraz, meleg időjárás folytán e tekint-
etben is aggodalmak vannak és nem ártana, ha időle-
gesen a tengeri és a burgonya némi esőt kapna.

A fővárosi malmok átlagos buzaliszt jegyzésel 100
kg.-ként Budapesten, elegysúly tisztaválykúnt, száskóntal.

Szám:	0	1	2	3	4	5	6	7
Ár K:	35-	34-	33-20	32-	31-20	30-	29-50	28-
			7 1/2	7 3/4	8			
			25 20	22 60	17-			

Rozsliszttárak:

Szám:	O.	O/I.	I.	WR.	II.	II/B.	III.
Ár K:	27-60	16-80	15-40	24-	22-20	21 60	20-80

A többi erőtakarmánycikkek árai a következők vol-
tak Budapesten szákkal, teljes vagonrakományok vétel-
lénél 100 kg.-ként.

Finom korpa prompt szállításra	11-30-11-20
aug.-decz. szállításra	11-20-11-15
Goromba " prompt "	11-40-11-30
Rozskorpa névlegesen " "	13-20-13-10
Malomkonkoly " "	11-25-11-15
Budapesti gyári receptpogácsa	15-14-70
Derby melesse ab Hatvan	11-10-90
Száritott moslék	14-13-70
Malátacsira	12-50-12-20
Répaszelet ab Hatvan	11-11-

**Élelmiszerek nagybani árai a központi
vásárocsarnokban.**

**Magyar Gazdák Vásáreszarnok Ellátó Szövetke-
zete jelentése.** 1907 július 30-án.

Az elmúlt napok üzletmenetele az eddigi csendes irány-
zatnak megfelelő volt. Elenkebb kereslet egyedül a gyümölcs-
félék iránt nyilvánul, melyekért magasabb árakat
fizetnek, miután a felhozatok gyérek. A gyümölcsfélék
felkúldését ennélfogva a legjobban ajánlhatjuk, miután
azokért jó árakat fizethetünk. A vaj kereslete némileg
kedvezőbb. Élő és levágó t baromfiért állandóan kedvező
árakat fizethetünk. A tojásüzlet szilárd.

Mai árak:

Husnemtek: vidéki marhahus hátulja 90-150 K., eleje
70-130 kor., vidéki és helybeli borju bórben, hosszan
mérve, súlyvonnás nélkül 76-96 K., helybeli borju-
hus 108-115 K., sertésus száronnával 90-140 K.,
lehuzott sertés 100-140 K., szálonna friss 120-140 K.,
szálonna sózott 126-140 korona, szálonna füstölt 138-
144 K., olvasztani való 120-140 K., háj 150-156 K.,
sertészsír 148-152 K., mind métermázsánként. Füstölt-
hus (vidéki) kg.-ja 1-30-1-30 K., hazai sonka 1-40-2-
korona, szálemi magyar 3-80-4-20 K., szálemi nyári
1-20-1-40 K., bárány párja — K.-ig.
Vad: 62 1-60-1-80 K., szarvas 0-0-0-0 K., vaddisznó
1-50-1-60 K. kg.-ként egészben, nyul nagy 0-0-0-0 K.,
nyul sűdős 0-0-0-0 K., fogoly 0-0-0-0 K., fácán
0-0-0-0 K., erdei szalonka 0-0-0-0 K., fenyvesmadár
— fill., vad ruca — K. drb.-ként, dämvad
0-0-0-0 K. kg.-ként, vízi szalonka drb.-ként.

Baromfifélék: élő rántani való csirke 1-20-1-80 K.,
sütni való 2-2-2-40 K., liba fiatal 8-12- K., kacsa
sovány 2-80-3-60 K., kacsa hizott 4-50-6- K., lud
hizott 0-0-0-0 K., tyuk 2-60-3-60 K., pulyka
0-0-0-0 K., élő sovány liba — K. páronként.
Vágott szépen tisztított baromfi, hizott lud 1-50-1-60
K., hizott ruca 1-50-1-80 korona, hizott pulyka 0-0-0-0
K., levestyuk 1-30-1-60 kor., pulyka sovány 0-0-0-0
K. kg.-ként. Poulard 1-50-3-20 K., gyöngytyuk
— K. darabonként.

Tejtermékek: teavaj (centrifugált) I. 2-2-20 K.,
II. 1-70-1-90 K., főzvaj (köpült) 1-20-1-60 K., tehén-
túró 10-24 fill. kg.-ként. Turókereslet lanya.

Zöldségfélék: burgonya (vagonára) sarga 7-60-8-50
kor., róza 6-50-7-20 K., fehér 0-0-0-0 kor., kifli
0-0-0-0 K., sárgarepa — K., petrezselyem — K.,
vöröshagyma makói 10-11- K., vöröshagyma közönsé-
ges hazai 0-0-0-0 K., fokhagyma — K., káposzta
4-8- K. 100 kg.-ként. Burgonya uj — K., kalarábé
— K., spárga solo — K., közép
0-0-0-0 K., levestpárga 0-0-0-0 K. kg.-ként. Zöld-
bab, hüvelyes 0-8-0-16 K., kifejtett 0-0-0-0 kor.,
zöldborsó hüvelyes 0-16-0-24 K., kifejtett 0-0-0-0 korona,
paradicsom 20-24- K. kg.-ként. Uborka salátának való

1-1-60 K., ezetbe —60-0-00 K., savanyítani —60-
0-90 K. 100 drb.-ként. Carfiol — Egyiptomi hagyma
— korona.

Gyümölcsfélék: cseresznye és meggy — fillér,
sárga dinnye 0-0-0-0 K. kg.-ként. Aima: elsőrendű
áru (aranyparmen, ranett, Jonathán, Törökbatint, batuli
stb.) —, másodrendű —, harmadrendű apró
áru — K., körte első. —, másodrendű —
K. mm.-ként. Dió I. — K., dió II. — K. 100
kg.-ként. Szőlő 3-4- K. kilója.

Vegyesárak: Bor és szesz italokat minőség szerint
különléle árakon értékesítünk. Méz 110-120 fill. kg.-ként.
(A szövetkezet — mint az Országos Magyar Méhészeti
Égyesület vezérképviselője — minden mézértékesítési
ügyben is ad felvilágosítást.) Gyümölcsíz — fillér kg.-
ként. Gomba száritott — K., szappan — K.,
lencse (erdélyi) 60-60 K., bab apró 16-20 K., nagy-
szemű 16-20 K., lencse — K. 100 kg.-ként.
Tojás: bácskai 69-70 korona, erdélyi apróbb áru
— K. eredeti lánként (1440 drb.).

**Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányai
sertésüzlet telepének jelentése a „Köztelek”
részére.**

(Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. élet 4% levo-
nással verő javára értendő.)

Öreg nehéz (páronként 400 kg. felül)	fillérig
Öreg közép " 300-400 "	fillérig
Fiatl nehéz " 320 kg. felüli súly 134-135 "	fillérig
" közép " 250-300 kg. " 135-136 "	"
" könnyű " 250 kg.-ig " 136-137 "	"
Szerbiai nehéz " 280 kg. felüli " "	"
" közép " 240-280 kg. " "	"
" könnyű " 240 kg. terjedő súlyban " "	"

Irányzat: kissé kellemesebb.

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Kredeti jelentés a „Köztelek” részére.)
1907 július hó 29.

Felhajtás összege:	Minőség szerint:
Hizott marhában fel- hajtás — 2885	Hizott marha — 2492
Csontozni való marhá- ban felhajtás — 669	Legelőmarha (Wiedev.) 393
Összesen — 3554	Csontozni való — 669
Eladatlan maradt — 30	Összesen — 3554

Származási hely szerint:

Magyarországi — 2498	Ökör — 2406
Galicz. s. bukovinai — 366	Bika — 627
Osztrák tartomá- nyokból — 690	Tehén — 432
Összesen — 3554	Bivaly — 89

**Árak (100 kilogrammonként, élőszulban, koronaértékben
fogyasztási adó nélkül.)**

	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	82-89-90-94	72-81	64-70
Galicziai hizott ökör	86-96-98-100	80-85	—
Tarka hizott ökör	94-106-101-104	84-93	78-83
Bikák	60-80-82-88	—	—
Hizott tehén	58-80	—	—
Bivaly	50-65	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Kisgazdák hizóökrei	—	—	—

Irányzat: szilárd, a multheti felhajtáshoz viszonyítva
1000 darabbal több, minélfogva prima ökör 2-3, közép
3-4 K., bika és csontos marha 3-4 K.-val drágább.

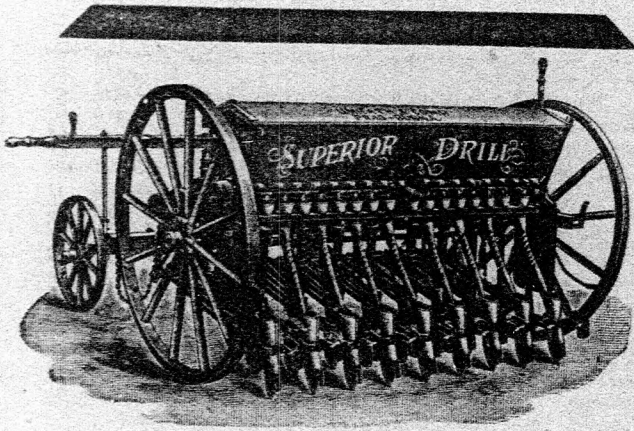
Szerkesztői üzenetek.

T. S. Batis. Kazalhőmérő beszereshető Calderoni és
Társánál Budapesten. Apró magvakat, nevezetesen
lőherét vagy más egyebet, minden tolórendszerű vető-
géppel lehet a vetőgép megfelelő beállításán után sorba-
vetni.

D. K. Hegyi vetőgépet ma minden valamire való gép-
kereskedésből vagy gyárból be lehet szerezni. Hazánk-
ban mintegy 8-féle ilyen hegyi vetőgép működik, melyek
közül a több izben is rendezett összehasonlító kísérle-
tek dacára sem voltak képesek az abszolút legjobbat
megállapítani. De az bebizonyult, hogy megfelelő beál-
lítással és vezetéssel akármelyik e 8 gép közül egyen-
letesen vet bármind hegyoldalra.

F. E. Madárvet. Minden, a lokomobilok kezelésére
vonatkozó vagy azzal összefüggő dologra nézve a „Göz-
lokomobilok szerkezete és kezelése” című gyakorlati
irányú, legújabbban megjelent mű ad teljes felvilágo-
sítást. (Irtá Naszályi József, kapható Sopronban.)

L. B. Karberény. A legjobb buzaüzőgrostát Kalmár
Zsigmond hódmezővásárhelyi rostgyára készíti. Az
üzőgős szemek elmozdítása cséplés alkalmával nem
kerülhető ki, de csökkenthető úgy, hogy az üzőgős
szemet nem éresztjük be a toklászóba, hanem a tok-
lászó előtt éresztjük a második tisztítómuibe.

Superior Sorvetőgépek

—!!! Legjobb tolókerékrendszer!!!—
!!! Tessék közelebbi leírást kérni!!!

Finom-, szántás-, csukló- és rétboronák.
Egy- és többvasu ekék.
Háromtagu és egytagu hengerek.
Triőrök. — Mütrágyaszórók.

UMRATH és TSA

Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzrepülőgépek 12 HP.-ig. — Ipari mozonyok 200 HP.-ig.

Fiedler János

lenfonógyára
Komárom.

vesz
nyers lenkórót

szál-nyeréshez, va-
lamint kaszált és
géppel csépett
lenszalmát,

tetszés szerinti
mennyiségben és
elad **eredeti**
(pernau)

orosz lenmagot.

Stádel-Torkos
földmérő-taliga

Stádel gépgyárban, Győrött.

Széna- és szalma-

szükségletünk fedezésére **veszünk** közvetlenül termelőktől havonkénti részletekben szállítandó 120 waggon egészséges, száraz, csutakmentes, jó minőségű, lovaknak való **szénát** és 40 waggon egészséges, száraz **buza- vagy rozsszalmát.** — Ajánlatok alulírt vállalat címére kéretnek:

Székesfővárosi közlekedési vállalat

részvénytársaság Budapest.

Bőtermő, korán érő

PROF. HEINRICH ROZS

vetési célra, míg a készlet tart, kapható Reizman Herman tornyospálczai gazdaságában, vevő zsákjaiban, a tornyospálczai állomáshoz szállítva **mm.-kint 20 koronáért.** Megrendelések **REIZMAN HERMAN gazdaságának központi irodája, K. SVÁRDA** címre küldendők.

6557

A peronoszpóra leghatékonyabb ellenszere a dr. Aschenbrandt-féle **bordói por**

amint azt nyolcz éves tapasztalatok igazolják. De a rézgálicz óriási (45 százalékos) áremelkedése folytán a **BORDÓI POR EGYÜTTAL A LEGOLCSÓBB PERMETEZŐ-ANYAG.**

A lisztharmat legbiztosabb gyógy- és óvszere a dr. Aschenbrandt-féle **rézkenpor**

mely a szőlőt egyuttal az **antraknózis** ellen is megvédi.

A porok árai Budapesten:

	bordói por	fillér	rézkenpor	fillér
50 kg-os zsákban kilogrammonkint	82		50	
10 és 5 " " " "	86	"	54	"
2 " " " "	87	"	55	"

Gyártás korlátolt! Tessék a szükségletet **mielőbb megrendelni.** A porok szállítása bármely időben és részletben megrendelhető! Ismertető füzeteket, használati utasításokat küld, megrendeléseket már most elfogad a

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete
Alkotmány-utca 31. BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 31.

Vétel és kölcsön, új és egyszer használtmag-
gabona-
burgonya-
faszén-
gyapju-**ZSÁK**kazal-
repcze-
behordási-
rostaalj-
waggon-**PONYVA**„HUNGÁRIA“ kettős kézi kéve-
kötelek favéggel, szőlőkötöző
fonal kötelek, zsákszinegek, ló-
pokrózok, csomagoló vásznak**NAGEL ADOLF**zsák- és ponyvagyar, kölcsön-
intézet. Vétel, eladás és cserélés.

BUDAPEST, Arany-János-utca 10.

Sürgönyözim: NAGELA BUDAPEST • Vidéki telefon: 35-92.

Birtokbérlet.

A Slavóniában, Verőcze megyében fekvő, a vočini uradalomhoz tartozó Hum-i gazdaság 1908 márczius 1-től kezdődőleg 12 évre bérbe adatik. A gazdaság a cs. és kir. szab. déli vasút Pivnica állomásától 6 km-re fekszik, ahova kőből épített országot vezet és következő kiterjedésű:

551 kat. hold szántó,
140 „ „ rét,
8 „ „ szőlő és kert,
263 „ „ legelő,
21 „ „ nem termőképes

összesen 983 kat. hold.

A bérlet tárgyát képező gazdaság bármikor megtekinthető és kívánatra Pivnica állomásra kocsit küldetük.

Bővebb felvilágosítást ad
a vočini uradalom erdőgazgatósága.
Vočin (Slavonia), 1907 júliusban. 654

MAGYAR GAZDÁK VÁSÁRCSARNOK**ELLÁTÓ SZÖVETKEZETE**

BUDAPEST (Központi Vásárcsarnok)

Igazgatóság és központi iroda:

Budapest, IX., Imre-utca 4. sz.

Nagy köpiroczi: BUDAFOKON.

Értékesít haszfűvet, baromfi, vadfűvet, tej-
terméket, teját, zöldséget, gyümöl-
csőt mézet és MINDENMÉI ÉLELMISZERT.
Herdőbér-értékesítő osztály. • Égetett szesz-
italok értékesítése.A Magyar Országos Méhészeti Egyesület
vezérképviselői.A szövetséget tagjai kedvezményben részesít-
nek. • • • Mindennemű értékesítési ügyben
díjtalanul nyújt felvilágosítást.**Bérbeadó**

egy körülbelül 1200 h.
szántó és rétekből álló,
kellő gazdasági épüle-
tekkel felszerelt birtok,
Háromszék vármegye
déli részén, fővonal
állomástól 5 perenyire,
belterjes kezelésre ki-
válóan alkalmas.

Bővebb felvilágosítást
nyújt Erendits Emil,
Kunhegyesen. 6560
Közvetítők kizárva.

500-1000 egészséges JUH

nagyobb magyarországi gazdaságtól megvételre keres-
tetik. Ajánlatok „Juh 2436“ jelű alatti Mose Rudolf-
hoz. Budapest, Ferenciek-tere 3. kérelem. 6538

NINCSTÖBBÉ BŰZI

A BONDOR folyadék a
legbiztosabb arnyékmentő szagtól
hosszabb időre rögtön eltávolítja.
Kegysége 6 kg. csomag bér-
mentve 7-50 K. (Elegendő 1 évre)
1 kg. próbacsomag 1-50 K. oco-
magolással, szállítási nértől. Szét-
küldés készpénzért vagy után-
vétellel. Vezérképviselő: 6531

Fodor Ferencz, Budapest,

VIII., Kleföldy-utca 40. — Számos átismerő levél.

Egy használt, de kitűnő karban lévő 3 lóerejű
magyar államvasuti**gőzcséplőgép**

teljes felszereléssel, bérlet lejártá végett
eladó. Ezidőszent munkában van, de vétel esetén
azonnal átvehető. — Megtekinthető özv. Lövy
Sándorné bér gazdaságában, Tápió-
ságon. Vasutállomás és távirtdahivatal Tápió-Szecső.
6158

Előjegyzés vetőmagvakra!

Eredeti Schlaunstaedti rozs első termés, hideget és szárazságot
nagyon álló, korán érő, merev szalmájú, rozsdá ellen érzéketlen,
hektoliter e 72-74 kg. súlyban, szép, telt szemű, ideai termés kat.
holdanként 10 g. Mivel készlet részben már lefoglalva, mielőbbi
előjegyzések ajánlatnak.

Kék francozia zártteku mák, ideai szárazság dacára bő termés.

Őszi búkköny, őszi borsó, kitűnő kora tavaszi takarmány.

Victoria borsó, orosz borsó, július végén elvetve, még ugyanaz
évből kitűnő novemberig tartó zöld takarmány. Minta és árjegyzé-
sek kívánatra levélben. 6529

Magtermesztési gazdaság uradalom Noskocsi, Slavonia.

Gőzeke-acetylenlámpák

A közelgő idényre tanácsos már most ajánlatért fordulni

Bárdi József Automobil-Részvénytársasághoz

Budapest, VI., Mozsár-utca 9. szám, Fővárosi Orfeum mellett.

KARTELEN KIVÜLI MŰTRÁGYÁK,
 azonnali és őszi szállításra, répaszelet,
 korpá és összes erőtakarmányok
 legolcsóbb napi-árban szerezhethők be a
MEZŐGAZDASÁGI ÁRUHITELBANK
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL
BUDAPEST, V., BATHORY-UTCZA 5. SZÁM
Bankosztály: előnyös feltételek mellett nyújt mezőgazdáknak
 személyi hitelek kölcsönöket kezés nélkül.

URL REZSÓ
 SERTÉS BIZOMÁNYOS
BUDAPEST,
 VIII., BORKOCSI-UTCA 12.
 Sertéseket novány és hízat magasság napl arányú értékei. ha a fog-
 Telefon 97-05. 6028. Telefon 97-05.

**Gazdasági Könyvviteli
 nyomtatványokat** ○ ○
levélpapirokat ○ ○ ○
borítékokat és egyéb

nyomdai munkákat

jutányosan és csinos
 kivitelben készít ○ ○

"PÁTRIA"
 IROD. VÁLLALAT
 ÉS NYOMDAI R.-T.
 BUDAPEST ○
 IX., ÜLLŐI-UT 25. SZ.
 Költségvetéssel kész-
 séggel szolgálunk. ::

Pályázati hirdetemény.
 A cs. és kir. uralkodó család alapítv. gazdasági felügyelősé-
 génél Gödingben két
gazdasági gyakornoki állás
 1200 korona évi fizetés mellett betöltendő.
 Megkívánatik a wieni gazdasági főiskola vagy a magyar-
 óvári m. kir. gazdasági akadémia teljes elvégzése. Kívánatik ma-
 gyar állampolgárság, a magyar és német nyelv bírása szóban és
 írásban és lehetőleg a szláv nyelv ismerete.
 Pályázók kérvényükkel a tanulmányi bizonyítványokat és
 orvosi bizonyítványt, hogy teljesen alkalmasak és életeleirassukat
 legkésőbb **folyó évi augusztus 20-ig** nyújtsák be a K. u. k.
 Güterinspectionhoz, Gödingbe.
 Göding, 1907 július hó. 6562

**Őszi vetésre ajánljuk — a meddig a készlet tart —
 az általánosan elterjedt**

Diószegi óriási buzánkat
 mely számos gazda egybehangzó értesítése és a magyar-
 óvári m. kir. gazdasági akadémia növénykísérleti állomásának
 több buzafajtával végzett vetési kísérlete szerint úgy szem,
 mint szalmáhozamra nézve első helyen áll. — **Diószegi
 Czukorgyár, Diószeg (Pozsony megye).** 6556

ÉRTESESÍTÉS

A komáromi cs. és kir. élelmezési raktár termelők-
 től kézbőlvetel utján ve-z:
1907 augusztus hónapban
 700 mm. rozstot, 800 mm. zabot,
1907 szeptember hónapban
 600 mm. rozstot, 800 mm. zabot,
1907 október hónapban
 600 mm. rozstot, 900 mm. zabot.

Közelebbi feltételek az említett raktárban lévő hirdet-
 ményből meríthetők.
 Tárgyi felvilágosítás hivatalból írásban és szóban adatik.
 Komárom, 1907 július hó 22-én.
 6548 **A cs. és kir. élelmező-raktár.**

Hirdetések felvételnek a „Köztelek“
 kiadóhivatalában
 Budapest, Üllői-ut 25

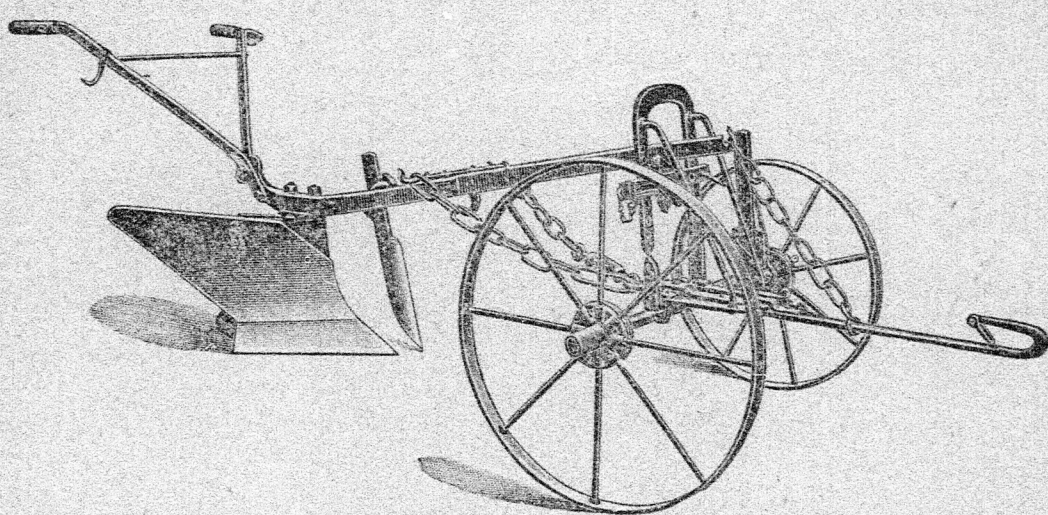
Kollár Ferencz-féle „BITUMINA“
 tiszta bitumenből készített valódi aszfalt-tetőlemez 6550

tartós, tűzbiztos, kátrányozást vagy egyéb mázolás nem igénylő tetőfedőanyag. „Bitumina“-val fedett tető bemeszelve
 szép fehér marad és kitűnő védelmet is nyújt a nap melege ellen. Tetőfedések elsőrendű szakmunkásokkal
 végeztetnek. Aszfalt-eiszigetelő lemezek minden méretben.

KOLLÁR FERENCZ ÉS TÁRSA fedőlemez, e' szigetelő-lemez, aszfalt-
 és kátránytermékek vegyi gyára ::
 Telefon-szám: 90-21. Budapest, IX., Soroksári-ut 121. szám. Sürgőnyozim: Karbalkol Bpest.

ACZÉL EKÉK.

Ajánlom a legjobban bevált szerkezetű, teljesen aczélanyagból, pánczél aczélkormányokkal, tégelyaczélből készült ekefejjel

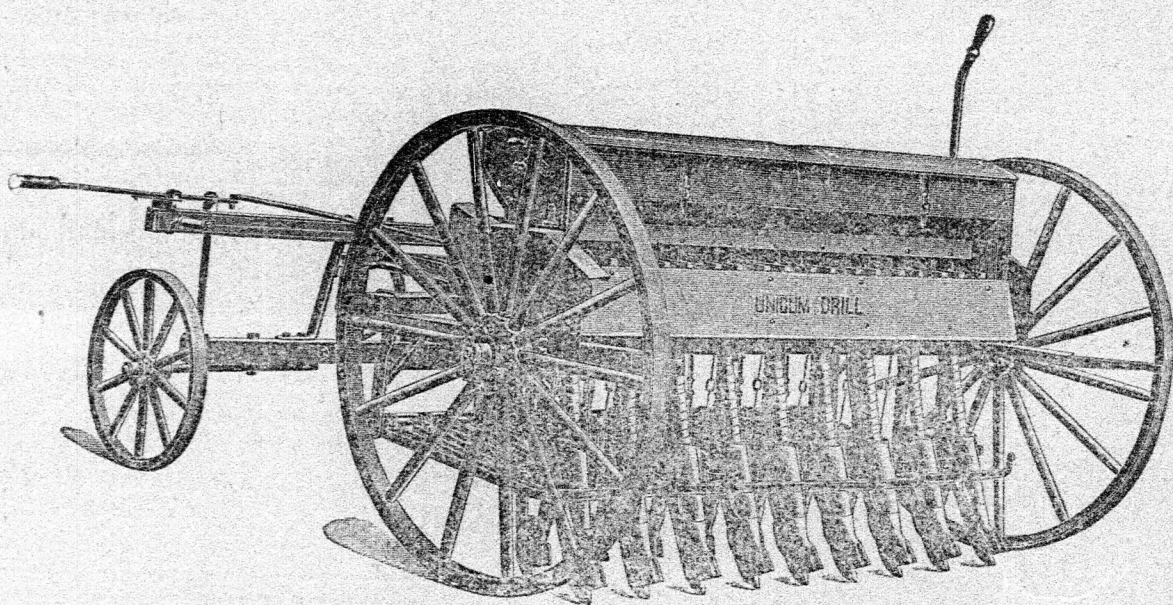
egyes egytetemes és többvasu ekéimet,
valamint talajmivelő eszközeimet teljes szavatossággal olcsó ár és kedvező feltételek mellett.

BÄCHER RUDOLF kizárólagos ekegyára.

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND**

Budapest, VI., ker. Nagymező-utca 68. szám.

Mielőtt vetőgépet vesz, érdeklődjön az „UNICUM-DRILL“

vetőgépek iránt gazdatársainál.

Ezen vetőgép az egydűli, melylyel sík és hegyes talajon egyenletesen lehet vetni, mely a magot nem sérti és szabályosan elosztja. Több mint **26000** darab ily vetőgép van az egész világon elterjedve, melyekről ezer és ezer elismerő nyilatkozat áll a t. gazdaközönség rendelkezésére.

MELICHÁR FERENCZ kizárólagos vetőgépgyára.

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND**

Budapest, VI., ker., Nagymező-utca 68. szám.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével
hajlandó vagyok elvállalni; épügy
mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.
Érdeklődők kéretnek, hogy alábbi címre forduljanak.
gőszántási vállalkozó
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

A SZEGEDI KENDERFONÓGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG Szegeden ajánl évek óta legjobban bevált és a külföldivel legalább is egyenlő minőségű

manila kévekötőfonalat aratógépekhez,
mint egyedüli hazai gyártmányt

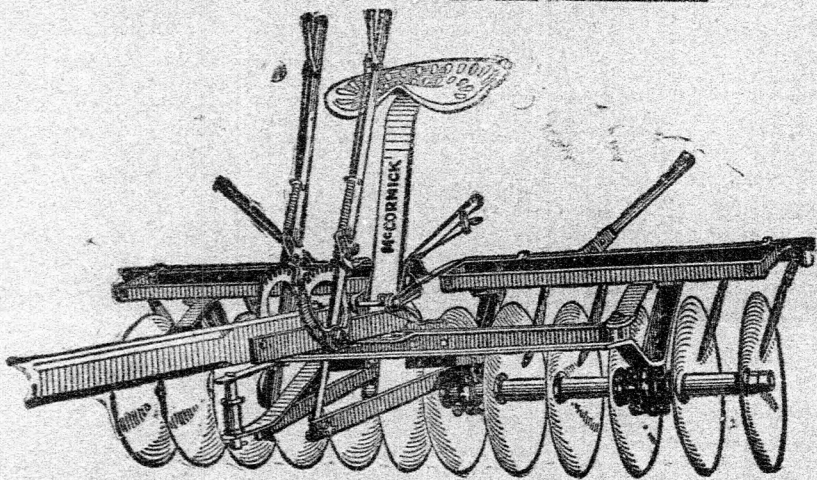
kg-ként körülbelül 300 méter hosszban, métermázsánként 125 korona árban bármely szükségleti állomásra bérmentve szállítva. Ajánl továbbá már évek óta legjobban bevált **gőzeke sodronyköteleket,** gazdasági kötélárut, valódi kenderzsákokat, lapocskes kévekötőt stb.

Upsala svéd buza.

Az eredeti importált magnak első utántermése. Rostos szalma, erős bokrosodás s főként a kifagyásnak ellentálló képessége által tűnt ki az ideit rendkívül szigorú téliben. Katasztrális holdanként 15 mm. termést ad. Ára 50 kilónként 25 kor. Szőszös bükköny ősi árpával keverve tavaszi takarmánynak, április végén már kaszálható, rendkívül dus takarmányt ad. Ára 50 kilónként 15 korona. Az árak vevő zsákjaiban ab vasuti állomás Kaposvár értendők. Mintával szolgál — míg a csekély készlet tart — a **Somodori uradalom számtartósága, Somodor-Aszaló pályaudvar.** 6345

Tarlóhántás!

!! Kis erővel nagy teljesítmény !!

Mc Cormick tárcsás boronája munkaszélessége 180 centiméter, pótol három darab hármasekét, vontatására elegendő 3 ló vagy 4 ökör.

Mc Cormick tárcsás boronája szállító-készülékkel van felszerelve, tehát köves uton is szállítható.

Használható: **tarlóhántásra, rögapritásra, lazításra a vetés elé, műtrágya-bekapálásra stb. stb.**

Referenciákkal szolgál: 6542

Mc Cormick magyarországi igazgatósága és főraktára
Budapest, V. kerület, Alkotmány-utca 12. szám.

Az OMGE. mezőgazdasági üzemi osztálya

főfeladatát tűzi ki a belterjesebb és az addiginél hasznosabb gazdálkodás előmozdítását a gyakorlati szaktanácsadás útján.

Kidolgozza az okszerű gazdasági berendezés alapjait szolgáló tervet. Elvállalja a gazdaságok állandó felügyeletét és ezek üzemének ellenőrzését. Tanácsot ad a gazdasági számviteli könyvek berendezésénél, vezetésénél és azok lezárásánál. Elvállalja a gazdaság számvitelének felülvizsgálását vagy állandó ellenőrzését. Elvégzi a gazdaság számadatainak elkönyvelését, időszakos jelentéseket alapján. Évi zárásokat és jövedelmezőségi számításokat elkészít.

Tanácsot ad a birtokbérbeadásnál, valamint mindennemű mezőgazdasági pénz- és hitelügyi kérdésekben.

Gazdasági ügyekben jogi tanácsosul szolgál és vitás ügyekben a választott szakbírói tisztelet elvállalja. Birtok és mindennemű mezőgazdasági értékbecsléseket végeztet.

A nála bejelentett eladó és bérbeadó birtokokat törzkönyvileg nyilvántartja.

Gazdatisztek és egyéb képzetesebb gazd. személyzetet keresket nyilvántart.

Nyilvántartásra bejelentett:

Eladó birtok:

200 m. hold Zalában, a 3. lator partján, emeletes 14 szobás kastélyval, árnyas kerttel, gyönyörű kilátással. Kitűnő utak, vasútállomás 10 perc. Fürdőtelepnek igen alkalmas. 1128

543 m. hold Zalában, egészséges helyen, vasútállomás a birtokon szeszyárral, téglavetéssel, csementárugyártással, iparvágány s mérleggel, urilakkal. Bármikor átvehető. Késleg bérbeadó. Tulajdonos: Zathureszky, Túrje. 1592

197 m. h. piliscsai vonalon, fővárostól 39 km-re, 4 község között, orvos, gyógytár Nyergesújfalun, Dunától 10 p. Tejgazdasággal, sertésfenyésztéssel, 3 h. szőlővel, csűrökkel, magtárakkal, 2 nagy pinczével, 5 szobás lakás füves zárt verandával.

1407 m. hold Somogyban, vasútállomástól 6 km-re, szeszyárral és gőzmalommal. 2808

200 m. h. sik fekvésű I. o. szántó, fővonal mentén fekvő város határában, megfelelő g. épületekkel. 2849

370 m. hold Sáros megyében, melyből 310 hold erdő, uril lakással és 5 h. díszkertet, kövesut mentén. 3743

100 k. hold körüli I. o. bacsikai föld, 15 percznyire a vasútállomástól, jó utakkal, a Ferencsatornától 8 percznyire, urilak és gyümölcsösökkel. 2851

1015 k. hold Torontálban a Tisza és vasut mentén, köves uttal, egészben avagy csakis egy körülbelül 500 holdas része, gazdasági épületekkel. 4120

Birtokvétel:

megvételre korostelik:

200 m. h. birtok 30—40 km.-nyire a fővárostól. 455

800—1200 m. holdas birtok, kellő gazd. épületekkel felszerelve, megfelelő lakóházzal.

400—800 m. holdas jó minőségű birtok, jó ut mentén, vasutól nem távol, családoknak való tágas és egészséges lakással, árnyas kerttel.

Kisebb birtok, szép és tágas lakóházzal, parkkal, vasútállomáshoz közel, lehetőleg fővonalon.

400—1000 holdas birtok, melynek nagyrésze vágható erdő. 2916

1000 holdig cserébe fővárosi házáért, egy tulnyomóan erdőből álló, Hont, Nógrád, Gömör, Heves vagy Borsod megyékben fekvő birtok. 507

400 holdas birtok Abauj megye déli részén. 3378

2—300 h. birtok, jó lakással és gazd. épületekkel, város és vasut közelében. 3350

200 holdas birtok uril lakóházzal, lehetőleg Keeskemét vidékén. 3323

Csakis közvetlenül a tulajdonosoktól fogad el bejelentéseket

Az OMGE. üzemosztálya.